

Голас Радзімы

№ 9 (1424)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

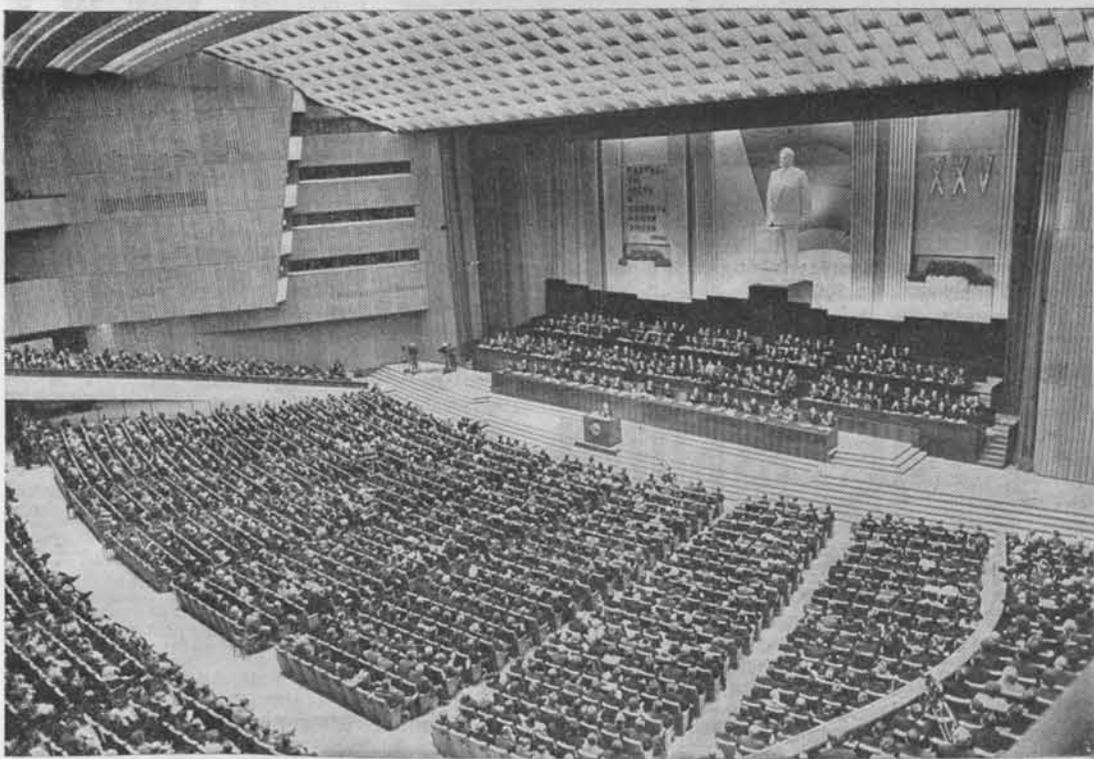
Цана 2 кап.
Год выдання 21-шы

XXV З'ЕЗД КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

У МАСКВЕ, У КРАМЛЁУСКІМ ПАЛАЦЫ З'ЕЗДАУ, АДБЫЎСЯ XXV З'ЕЗД КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА. ДЭЛЕГАТЫ 15-МІЛЬЁННАГА АТРАДА САВЕЦКІХ КАМУНІСТАУ ПАДВЯЛІ ВЫНІКІ СТВАРАЛЬНАЙ ПРАЦЫ ЗА МІНУЛЫЯ ПЯЦЬ ГОД, ВЫЗНАЧЫЛІ АСНОУНЫЯ НАПРАМКІ УНУТРАНАЙ І ЗНЕШНЯЙ ПАЛІТЫКІ КПСС НА НАСТУПНАЕ ПЯЦІГОДДЗЕ. АБРАНЫ НОВЫЯ ЦЭНТРАЛЬНЫЯ ОРГАНЫ ПАРТЫІ.

СА СПРАВАЗДАЧНЫМ ДАКЛАДАМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС ВЫСТУПІЎ ГЕНЕРАЛЬНЫ САКРАТАР ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕЎ. З ДАКЛАДАМ «АСНОУНЫЯ НАПРАМКІ РАЗВІЦЦЯ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ СССР НА 1976—1980 ГАДЫ» ВЫСТУПІЎ СТАРШЫНЯ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР А. КАСЫГІН.

НА З'ЕЗДЗЕ ПРЫСУТНІЧАЛІ 103 ДЭЛЕГАЦЫІ КАМУНІСТЫЧНЫХ, РАБОЧЫХ, НАЦЫЯНАЛЬНА-ДЭМАКРАТЫЧНЫХ І САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ ПАРТЫІ З 96 КРАІН.

НА ЗДЫМКАХ: 24 лютага 1976 г. Прэзідыум XXV з'езда КПСС. З дакладам выступае Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕЎ.

У зале пасяджэнняў Крамлёўскага Палаца з'ездаў. Дэлегацыі XXV з'езда КПСС ад Беларусі—старшыня калгаса «Аснежыцкі», двойчы Герой Сацыялістычнай Працы У. РАЛЬКО і пісьменнік Максім ТАНК.

Фота Л. ПАПКОВІЧА.

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

Таварышы дэлегацыі з'езда! Паважаныя госці! Пяць гадоў адзінаццаці гадоў нас працаваў XXIV з'езд Камуністычнай партыі Саветаў Саюза. Усяго толькі пяць гадоў. Але якім насычаным быў гэты час. Для камуністаў, для ўсяго народа нашага гэта быў перыяд падзей і спраў сапраўды велізарнага значэння.

Літаральна на нашых вачах свет мяняецца і мяняецца ў Друкуюцца раздзел са справаздачнага даклада Цэнтральнага Камітэта КПСС «Становішча ў свеце і міжнародная дзейнасць КПСС».

лепшы бок. Наш народ, наша партыя — не пасіўныя сузіральнікі гэтых пераменаў. Не, мы — актыўныя іх удзельнікі. Праца савецкага народа, які будзе камунізм, дзейнасць КПСС і Савецкай дзяржавы на міжнароднай арэне — усё гэта ўносіць дастойны ўклад у справу грамадскага прагрэсу. І хіба можна не ганарыцца гэтым. Хіба можна не адчуваць глыбокага задавальнення сілай нашых ідэй, дзейнасцю нашай палітыкі, стваральнай энергіяй нашага народа.

Мінулы, XXIV з'езд паставіў рад буйных задач прынцыповага характару. Сёння, ведаючы,

як вырашаліся гэтыя задачы і якія вынікі былі дасягнуты, мы можам з упэўненасцю сказаць: курс быў выпрацаваны правільны.

У галіне ўнутранай палітыкі, верны ленынскаму завету ставіць у аснову асноў паляпшэнне становішча мас, з'езд вызначыў задачу: забяспечыць значны ўздым матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа. Быў указаны і шлях да такога ўздыму — рашучае павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці на базе навукова-тэхнічнага прагрэсу, паскарэння росту прадукцыйнасці працы. Кіруючыся гэтым курсам, мы

дасягнулі новых рубяжоў у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму. Магутнасць Радзімы ўзрасла. І матэрыяльна, і духоўна савецкія людзі пачалі жыць багацей. Гэта для нас, безумоўна, самае важнае.

Яшчэ мацнейшымі сталі маральна-палітычнае адзінства савецкага грамадства, брацкая дружба ўсіх народаў нашай краіны. Далейшае развіццё атрымала наша сацыялістычная дэмакратыя, стала больш паўнакроўнай, зайграла новымі фарбамі ўсё грамадскае жыццё. Узрасла актыўнасць савецкіх людзей у працы, кіраванні

вытворчасцю, у вырашэнні грамадскіх і дзяржаўных спраў. А што можа быць больш радасным, чым бачыць, як раскрываецца энергія народа, як растуць яго творчыя сілы.

У галіне знешняй палітыкі XXIV з'езд вызначыў Праграму міру. Галоўны сэнс яе заключаўся ў тым, каб, абапіраючыся на магутнасць, згуртаванасць і актыўнасць сусветнага сацыялізму, на яго мацнеючы саюз з усімі прагрэсіўнымі і міралюбівымі сіламі, дабіцца павароту ў развіцці міжнародных адносін. Павароту ад «халоднай вайны» да мірнага суіснавання [Працяг на 3-й стар.]

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

Л. Брэжнеў

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)
ня дзяржаў з розным грамадскім ладам. Павароту ад напружанасці, якая пагражала выбухам, да разрадка і нармальнага ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва. Мы кіраваліся наказам вялікага Леніна, які патрабаваў: як мага больш рашэнняў і мер, «якія б сапраўды вялі да міру, калі ўжо не гаварыць аб поўнай ліквідацыі небяспек вайны».

Тое, чаго ўдалося дабіцца ў гэтых адносінах за апошнія пяць гадоў, мае сапраўды пастаяннае значэнне. Зроблена ўсё магчымае для забеспячэння ўмоў мірнага будаўніцтва ў нашай краіне і ў брацкіх краінах сацыялізму, для міру і бяспекі ўсіх народаў. Знешняя палітыка Краіны Саветаў карыстаецца павагай і падтрымкай шматмільённых народных мас ва ўсім свеце. І гэты палітыку мы будзем працягваць з падвоенай энергіяй, дабіваючыся ўтаймавання сіл вайны і агрэсіі, умацавання ўсеагульнага міру, забеспячэння права народаў на свабоду, незалежнасць і сацыяльны прагрэс.

Такім чынам, таварышы, мы многага дабіліся, ажыццяўляючы рашэнні, прынятыя пяць гадоў назад. Як мы дасягнулі гэтага? Тут няма ніякай тайны. Справа ў тым, што мы паслядоўна, ад з'езда да з'езда рухаемся да вялікай мэты, пабудовы камуністычнага грамадства, і чым бліжэй гэта мэта, тым вышэй энергія мас. У барацьбе за ажыццяўленне рашэнняў XXIV з'езда вырасла, умацавала сама наша партыя. Больш баяздольнымі сталі яе арганізацыі, больш актыўнымі, ініцыятыўнымі — камуністы. Наш народ глыбока зразумее палітыку партыі і безагаворачна, усім сэрцам падтрымае яе. Падтрымае справамі, ударнай працай, усенародным размахам сацыялістычнага слаборніцтва. У выніку яшчэ больш трывалым стала адзінства партыі і народа, былі створаны ўмовы для таго, каб будучае пяцігоддзе азнаменавалася новым дасягненнем у ўсіх сферах.

У нашых календарых запісана: 1976-ы год — 59-ы год Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Гэта не проста словы. Сённяшняе здзяйсненні савецкага народа ёсць прамы працяг справы Кастрычніка. Гэта ёсць практычнае ўвасабленне ідэй вялікага Леніна. Гэтай справе, гэтым ідэям наша партыя верная і будзе верная заўсёды!

НЕЗВЫЧАЙНА шырокая і разнастайная ў сучасных умовах дзейнасць нашай партыі на міжнароднай арэне. Няма цяпер, напэўна, такога кутка на зямлі, становішча спраў у якім так або інакш не даводзілася б ўлічваць пры фарміраванні нашай знешняй палітыкі. Але, зразумела, нам, камуністам, нашаму розуму і сэрцу бліжэй за ўсё тая частка свету, дзе знаходзяць сваё практычнае ўвасабленне камуністычныя ідэалы — свабода ад эксплуатацыі і прыгнечання, поўнаўладдзе людзей працы, развіццё сацыялістычнай дэмакратыі, росквіт культуры і ўздым дабрабыту найшырэйшых народных мас, роўнасць і брацтва ўсіх народаў і нацыянальнасцей. Таму натуральна, што Цэнтральны Камітэт нашай партыі, Палітбюро ЦК на працягу справаздачнага перыяду, як і раней, у першую чаргу ўдзялялі ўвагу ўзаемаадносін з сацыялістычнымі дзяржавамі. Бадай, не было такога пасяджэння Палітбюро, на якім мы не разглядалі б тых ці іншых пытанняў, звязаных з умацаваннем адзінства і развіццём супрацоўніцтва з брацкімі краінамі, умацаваннем нашых агульных міжнародных пазіцый.

А пазіцыі гэтыя мацнеюць з кожным годам. Ніводзін аб'ек-

тыўны чалавек не можа адмаўляць, што ўплыў краін сацыялізму на ход сусветных падзей становіцца ўсё мацнейшым, усё глыбейшым. І гэта, таварышы, — вялікае шчасце для чалавецтва ў цэлым для ўсіх, хто хоча свабоды, роўнасці, незалежнасці, міру і прагрэсу.

Пяць мінулых гадоў — гэта гады няўхільнага ўздыму краін сацыялізму, іх упэўненага паступальнага руху да развіцця сацыялістычнага грамадства, да камунізму. Адначасова з далейшай палітычнай кансалідацыяй у сацыялістычных краінах хуткімі тэмпамі развівалася грамадская вытворчасць, павышаўся матэрыяльны і культурны ўзровень працоўных.

Разам з росквітам кожнай сацыялістычнай нацыі, умацаваннем суверэнітэту сацыялістычных дзяржаў усё цясней становяцца іх ўзаемасувязі, узнікае ўсё больш элементаў агульнасці ў іх палітыцы, эканоміцы, сацыяльным жыцці, адбываецца паступовае выроўніванне ўзроўня развіцця. Гэты працэс паступовага збліжэння краін сацыялізму зусім пэўна працягнецца цяпер як заканамернасць.

Многае тут, вядома, залежыць ад палітыкі кіруючых партый, ад іх здольнасці берагчы адзінства, змагацца супраць замкнёнасці і нацыянальнай адасобленасці, ўлічваць агульныя інтэрнацыянальныя задачы, дзейнічаць сумесна ў імя вырашэння гэтых задач.

Дзякуючы адзінству, салідарнасці, узаемнай падтрымцы краінах сацыялізму ўдалося ў мінулым пяцігоддзі вырашыць буйнейшыя задачы, ажыццявіць тое, за што яны змагаліся на працягу доўгага часу.

Перш за ўсё трэба сказаць аб перамозе, атрыманай в'етнамскім народам. Пацярпела крах самая буйная пасля другой асветнай вайны спроба імперыялізму ўзброенай рукой расправіцца з сацыялістычнай дзяржавай і раздзіць нацыянальна-вызваленчую рэвалюцыю. Гераізм і самаадданасць в'етнамскага народа, з'яднаннага з рашучай падтрымкай яго краінамі сацыялізму і прагрэсіўнай грамадскасцю ўсяго свету, аказаліся мацнейшымі за армію інтэрвентаў і іх памагатых. Справа свабоды і незалежнасці перамагла.

Савецкія людзі ганарача тым, што аказалі немалую дапамогу В'етнаму ў яго барацьбе супраць імперыялістычных захопнікаў. Народ В'етнама, які дарагой цаной заваяваў незалежнасць і нацыянальнае адзінства, вырашае цяпер нялёгкую задачу аднаўлення краіны, будзе сацыялістычна будучыню. Перамога В'етнама адкрыла новыя гарызонты перад усёй Паўднёва-Усходняй Азіяй. Гэта — слаўная перамога. Яна назаўсёды ўвоўдзе ў гісторыю барацьбы народаў за свабоду і сацыялізм.

Услед за В'етнамам свабоду заваявалі Лаос і Камбоджа. Мы, савецкія людзі, шлём палыманае брацкае прывітанне камуністам, патрыётам, усім працоўным гэтых краін і жадаем ім далейшых поспехаў у барацьбе за мір, дэмакратыю і сацыяльны прагрэс.

Выдатным вынікам сумесных намаганняў сацыялістычных дзяржаў з'явіліся ўсеагульнае прызнанне суверэнітэту Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, яе ўступленне ў ААН, пацвярджэнне ў міжнародным маштабе непарушнасці заходніх граніц ГДР, Польшчы, Чэхаславакіі. Цяпер і юрыдычна канчаткова перакрэслены мюнхенскі дыктат. Замачаваны важнейшыя вынікі вызваленчай барацьбы еўрапейскіх народаў у гады другой сусветнай вайны і пасля яе. Створаны перадумовы для ўстойлівага міру і добраўсудскага супра-

цоўніцтва як у Еўропе, так і за яе межамі.

Трывала ўсталяваўся сацыялізм на кубінскай зямлі. Намаганні амерыканскага імперыялізму, які ўсё яшчэ чапляецца за палітыку дыпламатычнай і эканамічнай блакады, не дасягнулі мэты. Наадварот, міжнароднае становішча і аўтарытэт Кубы ўмацаваліся. З'езд кубінскіх камуністаў, праграма платформа партыі і новая канстытуцыя краіны паказваюць, што першая сацыялістычная дзяржава Заходняга паўшар'я ідзе ўпэўнена наперад. Мы па-брацку радуемся дасягненню нашых кубінскіх таварышаў і ад усяго сэрца жадаем ім поўнага поспеху ў барацьбе за росквіт сацыялістычнай Рэспублікі Куба.

У адносінах з краінамі сацыялізму КПСС цвёрда кіруюцца выпрабаванымі правіламі: весці справы ў духу сапраўднага раўнапраўя і зацікаўленасці ў поспехах адзін аднаго, выпрацоўваць рашэнні, памятаючы не толькі аб нацыянальных, але і інтэрнацыянальных інтарэсах. Якія б праблемы не ўзніклі, іх, паводле нашага пераканання, трэба вырашаць у духу ўмацавання дружбы, адзінства і супрацоўніцтва. Так мы будзем адносіны з брацкімі сацыялістычнымі дзяржавамі — Балгарыяй, Венгрыяй, В'етнамам, ГДР, Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікай, Кубай, Манголіяй, Польшчай, Румыніяй, Чэхаславакіяй, Югаславіяй.

Аснова асноў нашага цеснага супрацоўніцтва, яго жывая душа і накіроўваючая, арганізуючая сіла — гэта, вядома, непарушны баявы саюз **камуністычных партый краін сацыялізму**, адзінства іх светапогляду, адзінства мэт, адзінства волі. Паглыбленню брацкай дружбы з гэтымі партыямі Цэнтральны Камітэт, яго Палітбюро ўдзялялі ўсе гэтыя гады — можна смела сказаць — неаслабнуну ўвагу. З вялікім задавальненнем можна сказаць, што брацкія партыі адказваюць нам тым жа.

Сувязі брацкіх партый — гэта сёння яркі малюнак глыбокіх, рознабаковых, сістэматычных кантактаў тысяч і тысяч змагаючыхся агульную справу, будаўніцкую сацыялізму і камунізму — ад кіраўнікоў партый да работнікаў мясцовых партарганаў, да партарганізацый заводаў і калгасаў. Гэтыя сувязі даюць каштоўны абмен вопытам. Яны дапамагаюць больш упэўнена ісці наперад, памнажаюць нашы агульныя сілы.

З пачуццём глыбокага ўнутранага задавальнення магу далажыць з'езду аб тым, што кіраўнікі кампартый сацыялістычнай садружнасці знаходзяцца ў пастаянным кантакце адзін з адным. У апошнія гады неаднаразова праводзіліся шматбаковыя сярброўскія сустрэчы генеральных і першых сакратароў ЦК партый. Тры сустрэчы адбыліся ў Крыме. Праводзіліся яны і ў час з'ездаў партый, у прыватнасці, у мінулым годзе ў Будапешце і ў Варшаве.

Сістэматычныя сустрэчы як шматбаковыя, так і двухбаковыя даюць магчымасць нам раіцца па ўсіх буйных узнікаючых праблемах, дзяліцца адзін з адным, як гавораць, радасцямі і нягодамі, разам намячаць шляхі нашага далейшага руху наперад.

У цэлым для нашых адносін з большасцю партый сацыялістычных краін характэрныя поўнае адзінства і плённае супрацоўніцтва. У асобных партый, як вядома, ёсць асобныя погляды па шэрагу пытанняў, але агульная тэндэнцыя, несумненна, характарызуецца ростам згуртаванасці краін сацыялізму. Такую тэндэнцыю мы высока цнім і будзем, як і раней, усяляк садзейнічаць яе развіццю. Шлях да гэтага — сумесныя намаганні брацкіх партый на аснове выпрабаваных прынцыпаў марксізму-ленінізму, сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, раўнапраўя і таварыскага супрацоўніцтва.

Адной з важных форм супрацоўніцтва кіраўнікоў нашых партый і краін з'яўляецца Палітычны кансультацыйны камітэт **Варшаўскага Дагавору**. Гэты дагавор надзейна служыць інтарэсам міру і сацыялізму. Для ўсіх відавочна значэнне ініцыятыў, з якімі выступілі ў апошнія гады нашы Палітычны кансультацыйны камітэт. Многія ж з іх ляглі ў аснову рашэнняў буйных міжнародных форумаў або знайшлі сваё адлюстраванне ў радзе важных двухбаковых міждзяржаўных актаў.

Мы рашучыя праціўнікі як падзелу свету на процістаячыя ваенныя блокі, так і гонкі ўзбраенняў. Наша пазіцыя на конт гэтага добра вядомая. Аднак неабходна заявіць з усёй яскасцю: пакуль захоўваецца блок НАТО, пакуль мілітарысцкія колы вядуць гонку ўзбраенняў, наша краіна разам з іншымі ўдзельнікамі Варшаўскага Дагавору будзе ўмацоўваць гэты ваенна-палітычны саюз.

Таварышы Краіны сацыялізму адгрываюць усё больш значную ролю і ў сусветнай эканоміцы. Сацыялістычная садружнасць стала цяпер самай дынамічнай эканамічнай сілай у свеце. За мінулае пяцігоддзе індустрыя ўваходзіць у яе краіны развілася ў чатыры разы хутчэй, чым прамысловасць развітых капіталістычных дзяржаў. У 1975 годзе краіны нашай садружнасці выпусцілі прамысловай прадукцыі ў два з лішнім разы больш, чым краіны «Агульнага рынку».

Цэнтральны Камітэт партыі ўдзяляў пастаянную ўвагу пытанням **эканамічнага супрацоўніцтва** з сацыялістычнымі дзяржавамі, яго далейшаму развіццю на аснове ўзаемнай выгады і сацыялістычнага інтэрнацыяналізму. У гэтай галіне мінулае пяцігоддзе прынесла нямала новага.

Асабліва важным Палітбюро ЦК лічыць прынятую намі сумесна з іншымі краінамі СЭУ ў 1971 годзе даўгачасную праграму сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі. Гэта праграма, таварышы, узнімае супрацоўніцтва сацкраін на значна больш высокую ступень, чым проста развіццё гандлю. Яна азначае, напрыклад, сумеснае асваенне прыродных рэсурсаў для агульнай карысці, сумеснае будаўніцтва буйных прамысловых комплексаў, разлічаных на задавальненне патрэб усіх яго ўдзельнікаў, спланаваную на многія гады наперад кааперацыю паміж прадпрыемствамі і цэлымі галінамі прамысловасці нашых краін. Работа па выкананні комплекснай праграмы прывяла да таго, што ўжо цяпер значна паглыбілася наша гаспадарчае ўзаемадзеянне, павялічылася ўзаемадапаўняльнасць эканомік нашых краін, да немалой выгады для кожнай з іх.

Добрымі тэмпамі расце і гандаль. За пяць гадоў наш та-

варабарот з краінамі СЭУ больш чым падвоіўся. Цяпер ён складае ўнушальную суму: 26 мільярдаў рублёў у год.

Апіраючыся на дасягнутае, мы можам цяпер зрабіць наступны крок наперад. На парадку дня — распрацоўка і выкананне доўгатэрміновых мэтавых праграм. Іх мэта — агульнымі намаганнямі забяспечыць хутка растучыя патрэбы насці ў энергіі, паліве, асноўных відах сыравіны, больш поўна задаволіць попыт на прадукты харчавання і прамысловыя тавары народнага спажывання, узняць узровень машынабудавання, паскорыць развіццё транспарту. Гэта нашы чарговыя агульныя задачы.

Вядома, у такой вялікай і новай справе не можа не ўзнікаць складанасцей. У сябе мы не раз абмяркоўвалі гэтыя пытанні на пленумах ЦК, у Палітбюро. Гутарка ідзе не толькі аб вялікай узаемнай эканамічнай выгадзе, але і аб задачы велізарнага палітычнага значэння. Гутарка ідзе аб умацаванні матэрыяльнай асновы нашай садружнасці. Іменна так падыходзіць да гэтага пытання Палітбюро ЦК. Мы лічым, што строгае і дакладнае выкананне мерапрыемстваў, калектыўна намечаных брацкімі краінамі, нашых абавязанасцей перад імі — гэта святы абавязак Дзяржплана, міністэрстваў, ведамстваў, аб'яднанняў і прадпрыемстваў, усіх, хто звязаны з гэтым участкам работы. Дазвольце выказаць упэўненасць, што нашы таварышы будуць адносіцца да гэтых спраў з належнай адказнасцю і поўным разуменнем іх выключна важнага значэння для жыцця сацыялістычнай садружнасці, для поспехаў сусветнага сацыялізму.

За апошнія гады значна расшырылася наша **ідэалагічнае супрацоўніцтва** з партыямі брацкіх краін. Рэгулярна, а не ад выпадку да выпадку сустракаюцца кіруючыя работнікі нашых партый, якія займаюцца ідэалагічнай і міжнароднай дзейнасцю. Многія напрамкі навук развіваюцца цяпер калектыўнымі намаганнямі вучоных сацыялістычных краін. Мае месца і карыснае супрацоўніцтва органаў масавай інфармацыі — радыё, тэлебачання, друку. Усё гэта дапамагае ўзнімаць узровень ідэйна-выхаваўчай работы ў кожнай з нашых партый і больш паспяхова выступаць у ідэалагічным проціборстве дзюх сацыяльных сістэм. Гэта ў цяперашніх умовах вельмі важна, бо праблемы ідэалагічнай барацьбы ўсё больш выходзяць на першы план, а праўда аб сацыялізме — магутная зброя ў гэтай барацьбе.

Сацыялізм ужо сёння аказвае велізарнае ўздзеянне на думкі і пачуцці соцыялістычнай людзей на зямлі. Ён забяспечвае людзям працы свабоду, сапраўды дэмакратычныя правы, дабрабыт, найшырэйшы доступ да ведаў, трывалую ўпэўненасць у будучыню. Ён нясе мір, павагу суверэнітэту ўсіх краін і раўнапраўнае міждзяржаўнае супрацоўніцтва, служыць апорай народам, якія вядуць барацьбу за сваю свабоду і незалежнасць. А заўтрашні дзень, бяспрэчна, дасць новыя сведчанні бязмежных магчымасцей сацыялізму, яго гістарычнай перавагі над капіталізмам. Разам з іншымі брацкімі партыямі КПСС і ў далейшым будзе рабіць усё, каб прыклад перамошлага сацыялізму з'яў усе ярчэй і ярчэй.

Асабліва і асобна стаіць, вядома, пытанне аб адносінах з **Кітаем**. Палітыка яго цяперашніх кіраўнікоў адкрыта накіравана супраць большасці сацыялістычных дзяржаў. Больш таго, яна прама змякаецца з пазіцыяй самай крайняй рэакцыі ва ўсім свеце — ад мілітарыстаў і ворагаў разрадка ў заходніх краінах да расістаў Паўднё-

(Працяг на 4-й стар.)

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

[Працяг. Пачатак на 1-й стар.]

вай Афрыкі і фашысцкіх заправілаў Чылі. Гэта палітыка не толькі зусім чужая сацыялістычным прынцыпам і ідэалам, але па сутнасці стала важным рэзервам імперыялізму ў яго барацьбе супраць сацыялізму.

Вялікай небяспекай для ўсіх міралюбівых народаў з'яўляюцца ліхаманкавыя спробы Пекіна сарваць разрадку, не дапусціць раззбраення, сяць недавер'е і варожасць паміж дзяржавамі, яго імкненне справакаваць сусветную вайну, а самому пагрэць на гэтым руці. Такая палітыка Пекіна глыбока супярэчыць інтарэсам усіх народаў. Мы будзем даваць адпор гэтай падпальшчыцкай палітыцы, абараняць інтарэсы Савецкай дзяржавы, сацыялістычнай садружнасці, сусветнага камуністычнага руху. Цяпер ужо мала сказаць, што мааісцкая ідэалогія і палітыка несумяшчальныя з марксісцка-ленінскім вучэннем. Яны прама варожыя яму.

У адносінах з Кітаем наша партыя цвёрда прытрымліваецца курсу, вызначанага XXIV з'ездам. Правільнасць гэтага курсу пацверджана жыццём. Мы будзем і ў далейшым весці барацьбу з мааізмам, барацьбу прынцыповую, барацьбу не-прымірную.

Разам з тым хацелася б зноў пацвердзіць, што ў адносінах да Кітая, як і іншых краін, мы цвёрда прытрымліваемся прынцыпаў раўнапраўя, павялі сувэрэннітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці, неўмяшання ва ўнутраныя справы аднаго, не-прымянення сілы. Словам, мы гатовы нармалізаваць адносіны з Кітаем на прынцыпах мірнага суіснавання. Больш таго, можна з упэўненасцю заявіць: калі ў Пекіне вернуцца да палітыкі, сапраўды заснаванай на марксізме-ленінізме, адмовіцца ад варожых сацыялістычным краінам курсу, стануць на шлях супрацоўніцтва і салідарнасці са светам сацыялізму, то гэта знойдзе адпаведны водгук з нашага боку і адкрыецца магчымасць для развіцця добрых адносін паміж СССР і КНР, якія адпавядалі б прынцыпам сацыялістычнага інтэрнацыяналізму. Справа за кітайскім бокам.

У СПРАВАЗДАЧНЫ перыяд разразліся і ўмацаваліся сувязі Савецкага Саюза з краінамі, якія вызваліліся ад каланіяльнай залежнасці, або, як іх яшчэ называюць, краінамі, што сталі на шлях развіцця. Што асабліва важна, узбагаціўся палітычны змест нашых сувязей.

Умацаванню супрацоўніцтва з краінамі, якія сталі на шлях развіцця, несумненна садзейнічалі сур'ёзныя зрухі ў іх унутраным жыцці і міжнароднай палітыцы.

Якія галоўныя напрамкі перамен у многіх краінах, што вызваліліся за апошнія гады? Гэта — перанясенне цэнтра цяжару ў развіцці прамысловасці на дзяржаўны сектар, ліквідацыя феадальнага землеўладання, нацыяналізацыя замежных прадпрыемстваў, накіраваная на ўстанаўленне эфектыўнага сувэрэннітэту маладых дзяржаў над сваімі прыроднымі рэсурсамі, фарміраванне ўласных кадраў. Словам, насуперак цяжкасцям у гэтай частцы свету адбываюцца глыбокія прагрэсіўныя змяненні. Гэта, вядома, працэс гістарычнай важнасці.

У многіх краінах, якія вызваліліся, адбываецца складаны працэс размежавання класавых сіл, нарастае класавая барацьба. Праяўляецца гэта па-рознаму. Новыя прагрэсіўныя зрухі адбыліся ў эканоміцы і палітычным жыцці арабскіх, афрыканскіх і азіяцкіх краін сацыялістычнай арыентацыі. Ёсць і краіны, дзе развіццё пайшло далей па капіталістычнаму шляху.

Некаторыя рэжымы і палі-

тычныя арганізацыі, якія абвясцілі сацыялістычны мэты і праводзяць прагрэсіўныя пераўтварэнні, падвергнуліся моцнаму націску ўнутранай і знешняй рэакцыі. Нядаўні поход правых колаў супраць урада Індзіры Гандзі, спробы падарваць сацыяльныя і палітычныя заваёвы егіпецкай рэвалюцыі — вось прыклады такога развіцця падзей.

Або вазьміце Народную Рэспубліку Ангола. Ледзь нарадзіўшыся, гэта прагрэсіўная дзяржава стала аб'ектам заможнай інтэрвенцыі. Гэта — справа рук імперыялізму і паўднёва-афрыканскіх расістаў — заклятых ворагаў незалежнай Афрыкі, а таксама тых, хто ўзяў на сябе несамавітую ролю іх памагатых. Таму барацьба Анголы ў абарону сваёй незалежнасці сустрэла падтрымку прагрэсіўных сіл ва ўсім свеце, а поспех гэтай барацьбы стаў яшчэ адным сведчаннем таго, што імкненне народаў да свабоды не зламаць нікому.

Адносіны Савецкага Саюза да складаных працэсаў у краінах, якія сталі на шлях развіцця, ясныя і пэўныя. Савецкі Саюз не ўмешваецца ва ўнутраныя справы іншых краін і народаў. Павяга свяшчэннага права кожнага народа, кожнай краіны выбіраць свой шлях развіцця — непакісны прынцып ленінскай знешняй палітыкі. Але мы не ўтойваем сваіх поглядаў. У краінах, якія сталі на шлях развіцця, як і ўсюды, мы на баку сіл прагрэсу, дэмакратыі і нацыянальнай незалежнасці і адносімся да іх, як да сваіх сяброў і таварышаў па барацьбе.

Наша партыя аказвае і будзе аказваць падтрымку народам, якія змагаюцца за сваю свабоду. Савецкі Саюз пры гэтым не шукае ніякіх выгад для сябе, не ганяецца за канцэсіямі, не дабіваецца палітычнага панавання, не дамагаецца ваенных баз. Мы робім, які загадаюць нам наша рэвалюцыйнае сумленне, нашы камуністычныя перакананні.

Акідваючы позіркам малюнак сучаснага свету, нельга не звярнуць увагі на такі важны момант, як сур'ёзнае ўзмацненне ўплыву дзяржаў, якія яшчэ нядаўна былі калоніямі або паўкалоніямі.

Аб большасці з іх можна пэўна сказаць, што яны з нарастаючай энергіяй адстаіваюць у проціборстве з імперыялізмам свае палітычныя і эканамічныя правы, імкнучыся замацаваць сваю незалежнасць, узяць узровень сацыяльнага, эканамічнага і культурнага развіцця сваіх народаў.

Прыкметна актывізавалася знешняя палітыка краін, якія сталі на шлях развіцця. Гэта праяўляецца па многіх напрамках — у палітычнай лініі руху недалучэння, у дзейнасці Арганізацыі афрыканскага адзінства, розных эканамічных аб'яднанняў, створаных краінамі, што сталі на шлях развіцця. Цяпер ужо ясна, што пры сучасных суадносінах сусветных класавых сіл краіны, якія ўжо вызваліліся, зусім могуць процістаяць імперыялістычнаму дыктату, дабівацца справядлівых, г. зн. раўнапраўных эканамічных адносін. Ясна і іншае: уклад гэтых краін у агульную барацьбу за мір і бяспеку народаў, значны ўжо цяпер, а можа стаць і яшчэ больш важкім.

З трыбуны свайго з'езда мы зноў падкрэсліваем: Савецкі Саюз поўнацю падтрымлівае законныя імкненні маладых дзяржаў, іх рашучасць поўнасцю збавіцца ад імперыялістычнай эксплуатацыі, самім распараджацца сваімі нацыянальнымі багаццямі.

Скажу аб нашых адносінах з арабскімі краінамі. Добрае ўзаемаразуменне ўстанавілася ў нас у мінулым пяцігоддзі з Сірыяй. Мы дзейнічаем узгоднена па многіх міжнародных

праблемах і перш за ўсё блізкаўсходняй. Важнай падзеяй з'явілася заключэнне з Іракам дагавору аб дружбе і супрацоўніцтве, на аснове якога развіваюцца нашы адносіны. Расшыраецца і паглыбляецца супрацоўніцтва з Алжырам, з Паўднёвым Йеменам. Зроблены значныя крокі па развіццю савецка-лівійскіх сувязей. Умацаваліся дружэлюбныя кантакты з Арганізацыяй вызвалення Палесціны.

У апошні час пэўныя сілы робяць настойлівыя спробы падарваць савецка-егіпецкія адносіны. Што датычыць СССР, то мы застаёмся вернымі прынцыповай лініі на іх умацаванне. Яна адлюстравана ў дагаворы аб дружбе і супрацоўніцтве паміж СССР і Егіптам, які мы разглядаем як даўгачасную аснову адносін, што адпавядае інтарэсам не толькі нашых краін, але і ўсяго арабскага свету.

Усе гэтыя гады Савецкі Саюз аказваў паслядоўную падтрымку барацьбе арабскіх народаў за ліквідацыю вынікаў ізраільскай агрэсіі. Наша краіна дапамагала — і, як паказала кастрычніцкая вайна 1973 г., дапамагала эфектыўна — умацаванню ваеннага патэнцыялу краін, што процістаяць агрэсару, — Егіпта, Сірыі, Ірака. Мы падтрымлівалі палітычную барацьбу арабаў у ААН і па-за ёй.

На Блізкім Усходзе цяпер няма вайны. Але няма там і міру, а тым больш спакою. І хто адважыцца паручыцца, што полымя ваенных дзеянняў не ўспыхне зноў. Такая небяспека будзе захоўвацца, пакуль ізраільскія арміі застаюцца на акупіраваных землях. Яна будзе захоўвацца, пакуль пазбаўлены сваіх законных правоў і жыўць у жудасных умовах сотні тысяч палесцінцаў, выгнанных са сваіх зямель, і арабскі народ Палесціны пазбаўлены магчымасці стварыць сваю нацыянальную дзяржаву. Трывалы мір на Блізкім Усходзе патрабуе таксама, каб былі гарантваны бяспека ўсіх дзяржаў гэтага раёна, іх права на незалежнае існаванне і развіццё. Ці не ясна, наколькі сур'ёзную адказнасць бяруць на сябе тыя, хто, ставячы эгаістычныя мэты, ператварае блізкаўсходняе ўрэгуляванне ў прадмет палітычнай гульні, хто выкарыстоўвае сепаратныя частковыя дагаворанасці, каб адцягнуць час сапраўдных рашэнняў, а то і наогул паставіць іх пад сумненне.

Што датычыць Савецкага Саюза, то ён займае прынцыповую і канструктыўную пазіцыю. СССР, як састаршыня Жэнеўскай канферэнцыі, гатоў супрацоўнічаць ва ўсіх намягненнях, накіраваных на сапраўднае ўрэгуляванне канфлікту. Мы гатовы ўдзельнічаць у міжнародных гарантыях бяспекі і недатыкальнасці граніц усіх краін Блізкага Усходу — у рамках ААН або на іншай аснове. У такіх гарантыях, дарэчы сказаць, маглі б прыняць удзел і на нашу думку, побач з СССР і ЗША, таксама Англія і Францыя. Справа ад гэтага толькі выйграла б.

Мы — за стварэнне ўмоў для развіцця нашых адносін з усімі краінамі Блізкага Усходу, у нас няма прадурзятасці супраць якой-небудзь з іх. Нарэшце, мы гатовы ўдзельнічаць і ў пошуках вырашэння такой праблемы, як спыненне гонкі ўзбраенняў у гэтым раёне. Але, зразумела, толькі ў цеснай уязцы з агульным урэгуляваннем на Блізкім Усходзе. Вырашаць яе да такога ўрэгулявання азначала б ставіць на адну дошку агрэсара і яго ахвяры.

У справаздачны перыяд ЦК удзяляў вялікую ўвагу развіццю нармальнага, а дзе магчыма, і дружэлюбных адносін з дзяржавамі Азіі.

Перш за ўсё неабходна ска-

супрацоўніцтва з Індыяй. Дружбе з гэтай вялікай краінай мы надаём асаблівае значэнне. За мінулае пяцігоддзе савецка-індыіскія адносіны ўзняліся на новую ступень. Паміж нашымі краінамі быў заключаны дагавор аб міры, дружбе і супрацоўніцтве. Ужо за гэты кароткі тэрмін выразна выявілася яго велізарнае значэнне для нашых двухбаковых сувязей, яго роля як стабілізуючага фактара ў Паўднёвай Азіі і на кантыненте ў цэлым.

Цеснае палітычнае і эканамічнае супрацоўніцтва з Рэспублікай Індыяй — гэта наш пастаянны курс. Савецкія людзі з сімпатыяй, больш таго, з пацудом салідарнасці адносяцца да міралюбівай індыйскай знешняй палітыкі, да мужнай барацьбы прагрэсіўных сіл краіны за вырашэнне цяжкіх сацыяльна-эканамічных задач, якія стаяць перад ёй. Мы жадаем народу і ўраду Індыі поўнага поспеху ў гэтай барацьбе.

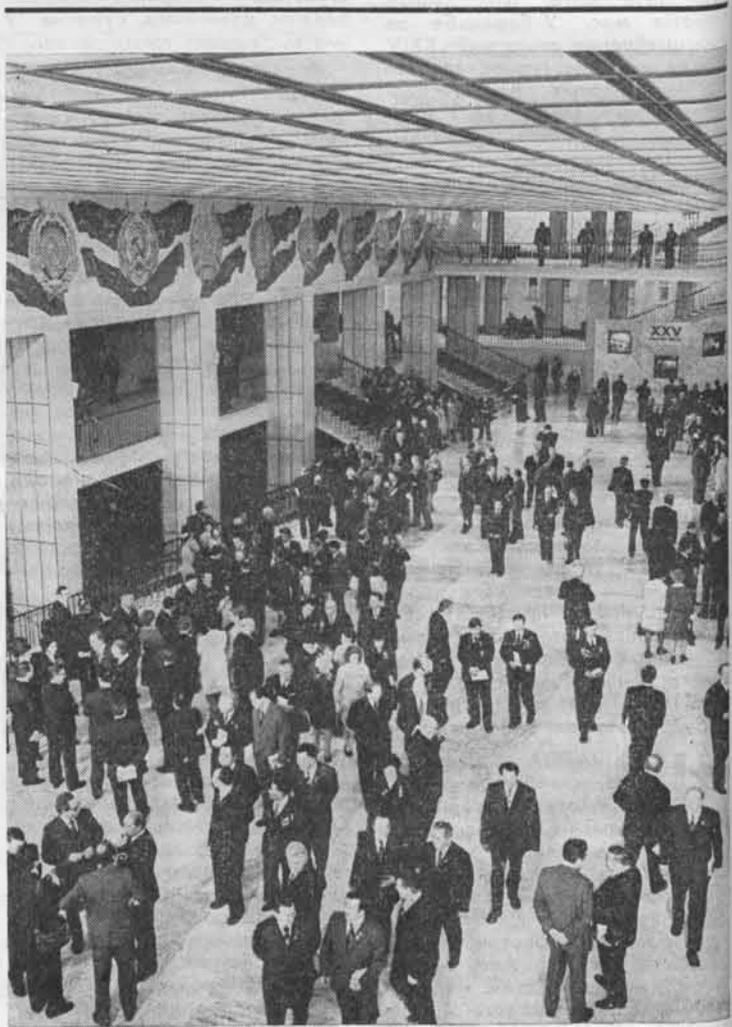
Ход падзей паказаў правільнасць падыходу Савецкага Саюза да праблем Паўднёвай Азіі. Мы віталі спыненне інда-пакістанскага ваеннага канфлікту ў 1971 годзе і важныя зрухі, якія адбыліся тады ў бок усталявання нармальнага адносін паміж дзяржавамі гэтай часткі свету. Мы з задавальненнем адзначаем, што ў нейкай меры маглі садзейнічаць гэтаму пазітыўнаму працэсу.

Гаворачы наогул аб нашых адносінах з дзяржавамі Азіі, неабходна назваць нашага добрага суседа Афганістан, з якім мы нядаўна прадужылі дагавор аб нейтралітэце і ўзаемным ненападзе, які мае амаль паўвекавую даўнасць. Упамяну таксама Турцыю, супрацоўніцтва з якой са сфер галоўным чынам эканамічнай пашыраецца паступова і на пытанні палітычныя.

Савецкі Саюз мае намер і ў далейшым актыўна ўдзельнічаць у пошуках шляхоў да ўмацавання міру і бяспекі на азіяцкім кантыненте, да развіцця і тут раўнапраўнага супрацоўніцтва. Мы будзем дзейнічаць у гэтым напрамку, дзейнічаць як у рамках двухбаковых кантактаў, так і на шматбаковай аснове. Мы не раз выказвалі свае меркаванні наконт гэтага і падкрэслівалі гатоўнасць з усёй увагай аднесціся да любых прапаноў, якія дыктуюцца клопатамі аб трывалым міры і бяспецы ў Азіі, аб іх забеспячэнні калектыўнымі намаганнямі.

У справаздачны перыяд ня-мала было зроблена і для далейшага развіцця сяброўскіх сувязей з дзяржавамі Афрыкі. У першай палавіне 70-х гадоў на зямлі гэтага кантынента разгарнуўся заключны этап крушняня каланіяльнай сістэмы. Савецкія камуністы горача

[Працяг на 5-й стар.]

У кулуарах XXV з'езда КПСС.

Дэлегаты з Беларускай ССР у час пасяджэння.

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

вітаюць перамогу народаў Гвінеі-Бісау і астравоў Зялёнага Мыса, Мазамбіка і Анголы, якая ўвянчала іх шматгадовую тэраічную барацьбу за незалежнасць. КПСС заўсёды была салідарная з гэтымі народамі, аказвала ўсямерную падтрымку мужным патрыётам. А сёння мы рады таму, што і нашы міждзяржаўныя адносіны з гэтымі краінамі фарміруюцца ў духу шчырай дружбы і ўзаема-разумення.

У мінулыя гады працягвалі ўмацоўвацца сувязі з нашымі даўнімі сябрамі, такімі, як Гвінейская Рэспубліка і Народная Рэспубліка Конга. Цесныя ўзаемаадносіны з Самалійскай Дэмакратычнай Рэспублікай яшчэ больш трывала змацавалі заключаны дагавор аб дружбе і супрацоўніцтве. Расшырыліся добрыя адносіны з буйнейшай краінай Афрыкі — Нігерыяй.

Мы робім і будзем рабіць усё, каб развіваць і ўмацоўваць дружбу з тымі, хто сапраўды да яе імкнецца. З пераважнай большасцю дзяржаў, якія ўзніклі ў выніку злому каланіяльнай сістэмы, нас аб'ядноўвае глыбокая вернасць міру і свабодзе, а ідэя да любых форм агрэсіі і панавання, да эксплуатацыі адной краіны другой. Гэта агульнае карэннае імкненне — багатая і дабратворная глеба, на якой і надалей будзе мацнець і расціваць наша дружба!

ГАЛОУНЫМ у нашай палітыцы ў адносінах да капіталістычных дзяржаў была і застаецца барацьба за ўсталяванне прынцыпаў мірнага суіснавання, за трывалы мір за аслабленне, а ў перспектыве і ліквідацыю небяспекі ўзнікнення новай сусветнай вайны. Можна канстатаваць, што за апошнія пяцігоддзе ўдалося дасягнуць значнага прагрэсу ў гэтым напрамку.

Пераход ад «халоднай вайны», ад выбухованебяспечнай канфрантацыі двух светаў да разрадкаі напружанасці быў звязаны перш за ўсё са змяненнямі ў суадносінах сіл на сусветнай арэне. Але запатрабаваліся вялікія намаганні, каб людзі і асабліва тыя, хто кіруе палітыкай дзяржаў, — сталі прывыкаць да думкі, што натуральнай справай з'яўляецца не балансаванне на грані вайны, а перагаворы па спрэчных пытаннях, не канфрантацыя, а мірнае супрацоўніцтва.

Вялікую ролю адыграла тое, што наша партыя здолела дакладна вызначыць асноўныя задачы практычнай дзейнасці па ўмацаванню міжнароднай бяспекі, выразіць іх на сваім XXIV з'ездзе ў Праграме міру. Першыя ж знешнепалітычныя крокі Савецкай улады, якія базіруюцца на платформе мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам, указалі народам свету, як гаварыць У. І. Ленін, «адзіны правільны выхад з цяжкасцей, хаосу і небяспекі войнаў». Назначна апіраючыся на гэту платформу, наша партыя, кіруючыся запавяцямі Леніна і зыходзячы з паўвекавага вопыту сваёй міралаюбай знешняй палітыкі, выступіла на XXIV з'ездзе з Праграмай міру. Гэта праграма ўказала рэальны шлях да ліквідацыі «халоднай вайны», паставіла дакладныя задачы ў барацьбе за пераход ад небяспекі войнаў да мірнага супрацоўніцтва.

Аktуальнасць і рэалістычнасць гэтай праграмы пацвердзіла жыццё. І хоць усеагульны мір яшчэ зусім не гарантываны, у нас ёсць усе падставы з упэўненасцю сказаць: аздораўленне міжнароднага клімату пераканаўча сведчыць, што дасягненне трывалага міру — не добрае пажаданне, а зусім рэальная задача. У імя яе вырашэння можна і патрэбна працягваць працаваць, не шкадуючы сіл!

Дазвольце спыніцца на кан-

крэтных напрамках работы, якую праводзіла наша партыя па практычнай рэалізацыі Праграмы міру.

Перш за ўсё аб **Еўропе**. Тут змяненні ў напрамку разрадкаі напружанасці і ўмацавання міру, бадай, асабліва адчувальныя. І гэта, вядома, не выпадкова. У Еўропе найбольш моцныя пазіцыі сацыялізму, уздзеянне ўзгодненай палітыкі сацыялістычных дзяржаў. XXIV з'езд паставіў задачу: забеспячыць еўрапейскай беспэкі на аснове прызнання тэрытарыяльных і палітычных рэальнасцей, якія склаліся ў выніку другой сусветнай вайны. У гэтым напрамку наш ЦК і дзейнічаў.

На гэтай аснове паспяхова развівалася супрацоўніцтва Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін з **Францыяй**. Яшчэ з часу перагавораў з прэзідэнтам дэ Голем сталі традыцыяй савецка-французскія перагаворы на вышэйшым узроўні. У ходзе раду сустэрч — спачатку з прэзідэнтам Пампіду, а затым з прэзідэнтам Жыскара д'Эстанам — зблізіліся пазіцыі абедзвюх краін па раду знешнепалітычных пытанняў, актывізаваліся рознабаковыя савецка-французскія сувязі і кантакты. Усё гэта сустрэла шырокую падтрымку французскага народа, большасці палітычных партый Францыі. Мы высока цнім адносіны з Францыяй і гатовы расшыраць сферы згоды і супрацоўніцтва з ёй.

На базе дагавору 1970 года адбыўся вялікі зрух у **савецка-заходнегерманскіх** адносінах. Яны ўвайшлі ў нармальнае рэчышча, прычым на адзіна магчымай аснове — адмовы ад прэтэнзій узламаць існуючыя еўрапейскія граніцы. Сёння ФРГ — гэта адзін з нашых буйных партнёраў у дзелавым узаемавыгадным супрацоўніцтве з Захам. Нашы перагаворы з канцлерам Брантам у Арэндзе і ў Боне, таксама як і перагаворы, якія адбыліся ў Маскве ў ходзе візіту канцлера Шміта і прэзідэнта Шэлея, далі магчымасць палепшыць узаемаразуменне і рушыць наперад супрацоўніцтва з ФРГ у эканоміцы і ў іншых галінах.

Адным са складаных пытанняў было ўрэгуляванне, звязанае з **Заходнім Берлінам**. Вакол гэтага горада, як вядома, узніклі крызісы, якія рабілі ліхаманкавай абстаноўку ў Еўропе. Аднак заключанае вясенню 1971 года пагадненне чатырох дзяржаў у спалучэнні з пагадненнямі і дагаворанасцямі па раду пытанняў паміж урадамі ГДР, ФРГ і сенатам Заходняга Берліна ў асноўным зняло напружанасць. Мы цнім супрацоўніцтва з ЗША, Францыяй і Англіяй, якое праявілася ў гэтым пытанні. Створаны ўмовы для таго, каб Заходні Берлін з крыніцы спрэчак ператварыўся ў канструктыўны элемент міру і разрадкаі. Трэба толькі, каб усе бакі на справе паважалі дасягнутыя пагадненні. На жаль, некаторымі іх удзельнікамі ў гэтых адносінах робіцца далёка не ўсё. Мы будзем настойваць на строгім і поўным захаванні ўсяго, аб чым ёсць дагаворанасць. Савецкі Саюз стаіць за тое, каб Заходні Берлін жыў спакойным і нармальным жыццём.

У цэлым нашы адносіны з заходнеўрапейскімі краінамі можна ацаніць станоўча. Гэта датычыць і адносін з Англіяй і Італіяй. Мы цнім і імкнемся развіваць і ўзбагачаць таксама традыцыйныя добрасуседскія адносіны з Фінляндыяй, сувязі са скандынаўскімі краінамі, Аўстрыяй, Бельгіяй і іншымі дзяржавамі Заходняй Еўропы. Адлюстраваннем вялікіх і добрых перамен у палітычнай атмасферы на кантыненте з'явілася, вядома, аднаўленне адносін з Партугаліяй, а таксама паляпшэнне адносін з Грэцыяй. Увогуле, бадай, ні адна

дзяржава захаду Еўропы не засталася ў баку ад шырокага працэсу нармалізацыі адносін з сацыялістычнымі краінамі.

У інтарэсах разрадкаі і трывалага міру ў Еўропе XXIV з'езд КПСС заклікаў забеспячыць скліканне і поспех **агульнаеўрапейскай нарады**. Цяпер гэта стала рэчаіснасцю. У жніўні мінулага года ў Хельсінкі кіраўнікі 33-х дзяржаў Еўропы, а таксама ЗША і Канады падпісалі Заключны акт нарады, работа якой працягвалася два гады, а палітычная падрыхтоўка — дзесяць гадоў.

Дасягнутыя вынікі варты затрачачых намаганняў. Удзельнікамі нарады калектыўна пацверджана непорушнасць існуючых граніц. Распрацаваны звод прынцыпаў міждзяржаўных узаемаадносін, які поўнасцю — і літарай, і духам — адпавядае патрабаванням мірнага суіснавання. Такім чынам, створаны спрыяльныя ўмовы для захавання і ўмацавання міру на ўсім кантыненте.

Вынікі нарады ў многім звернуты ў будучыню. Намечаны перспектывы мірнага супрацоўніцтва ў цэлым радзе галін — эканоміцы, навуцы і тэхніцы, культуры і інфармацыі, у развіцці кантактаў паміж людзьмі. Вызначаны і некаторыя іншыя меры па ўмацаванню давер'я паміж дзяржавамі, у тым ліку і ў ваеннай галіне. Галоўнае цяпер — ператвараць у практычныя справы ўсе прынцыпы і дагаворанасці, узгодненыя ў Хельсінкі. Савецкі Саюз дзейнічае і будзе надалей дзейнічаць іменна такім чынам. Нядаўна мы зрабілі некаторыя прапановы па развіццю агульнаеўрапейскага супрацоўніцтва ў радзе важных галін. Мы і надалей будзем прыкладаць намаганні ў гэтым напрамку. Мы чакаем такога ж падыходу і ад усіх іншых удзельнікаў агульнаеўрапейскай нарады.

Такім чынам, дасягненні ў справе наладжвання мірных адносін у Еўропе ёсць, і дасягненні, таварышы, немалыя.

Але мы не можам не бачыць і адмоўных момантаў. У Еўропе ўсё яшчэ існуе, у прыватнасці, такі складаны і небяспечны вузел напружанасці, як праблема Кіпра. Мы перакананы, што разумны ўлік інтарэсаў і правоў абедзвюх абшчын на Кіпры — пры безумоўнай павазе незалежнасці суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Кіпр і без спроб навязваць кіпрыётам звонку чужыя ім рашэнні — дасць магчымасць урэгуляваць гэту вострую праблему на карысць міру, бяспекі і спакою ў Еўропе.

Ёсць свае складанасці і ў нашых адносінах з радам капіталістычных дзяржаў Еўропы. У аснове іх ляжыць, відаць, нежаданне ўплывовых колаў гэтых дзяржаў па-сапраўднаму адмовіцца ад псіхалогіі «халоднай вайны» і паслядоўна праводзіць палітыку ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва і неўмяшання ва ўнутраныя справы іншых краін.

У ФРГ, напрыклад, лінія на нармалізацыю адносін з сацыялістычнымі краінамі падвяргаецца нападкам правых сіл, якія стаяць па сутнасці на рэваншысцкіх пазіцыях. Іх націск, відаць, адбіваецца і на некаторых аспектах урадавай палітыкі Бона. Значная частка сродкаў масавай інфармацыі ў заходніх краінах не толькі не садзейнічае ўмацаванню ўзаемаднага давер'я, а, наадварот, раздувае недзеер'е і воражасць да сацыялістычных краін. Сёй-той спрабуе выпустыць і сказіць самую сутнасць Заключнага акта, прынятага ў Хельсінкі, выкарыстаць гэты дакумент як шырму для ўмяшання ва ўнутраныя справы краін сацыялізму, для антыкамуністычнай і антысавецкай дэмагогіі ў стылі «халоднай вайны».

Словам, з дасягненнем ў Еў-

ропе сапраўды трывалага міру, за тое, каб разрадка стала незваротнай, трэба яшчэ шмат і настойліва змагацца. Савецкі Саюз будзе весці такую барацьбу ў цесным узаемадзеянні з брацкімі сацыялістычнымі дзяржавамі, з усімі міралюбівымі і рэалістычна мыслячымі сіламі ў Еўропе. Перад намі, таварышы, вялікая мэта: трывалы мір павінен стаць натуральнай формай жыцця ўсіх народаў Еўропы.

Рашаючае значэнне для аслаблення пагрозы новай сусветнай вайны і ўмацавання міру меў, вядома, паварот да лепшага ў нашых адносінах з буйнейшай дзяржавай капіталістычнага свету — **Злучанымі Штатамі Амерыкі**. Гэта, бяспрэчна, садзейнічала аздораўленню міжнароднага клімату ў цэлым, у тым ліку і ў Еўропе. Задачы паляпшэння адносін з ЗША мы, дзейнічаючы ў поўнай адпаведнасці з устаноўкай XXIV з'езда, удзялілі вельмі вялікую ўвагу.

У выніку перагавораў з прэзідэнтам ЗША Ніксанам у Маскве і ў Вашынгтоне, а затым сустэрч з прэзідэнтам Фордам ва Уладзівастоку і ў Хельсінкі дасягнута важная прынцыповае ўзаемаразуменне паміж кіраўнікамі Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў Амерыкі аб неабходнасці развіцця мірных раўнапраўных адносін паміж абедзвюма краінамі. Гэта знайшло сваё адлюстраванне ў цэлай сістэме савецка-амерыканскіх дагавораў, пагадненняў і іншых дакументаў. Найбольш важнымі з іх, безумоўна, з'яўляюцца «Асновы ўзаемаадносін паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Злучанымі Штатамі Амерыкі», пагадненне аб прадукцыі ядзернай вайны і рад дагавораў і пагадненняў аб абмежаванні стратэгічных узбраенняў. У чым галоўнае значэнне гэтых дакументаў? У тым, што ў сукупнасці яны заклалі значную палітычную і прававую базу для развіцця ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж СССР і ЗША на прынцыпах мірнага суіснавання. Яны ў пэўнай меры змяняюць небяспеку ўзнікнення ядзернай вайны. Іменна ў гэтым мы бачым асноўны вынік развіцця савецка-амерыканскіх адносін за апошнія пяць гадоў.

У нашых адносінах з ЗША добрая перспектыва і на будучыню — у той меры, у якой яны будуць і ў далейшым развівацца на гэтай сумесна створанай рэалістычнай аснове, калі пры відавочным адрозненні класавай прыроды абедзвюх дзяржаў і іх ідэалогіі ёсць цвёрды намер вырашаць рознагалосці і спрэчкі не сілай, не пагарзамі і бразганнем зброі, а мірнымі палітычнымі сродкамі.

За апошнія гады нашы адносіны з ЗША развіваюцца па многіх напрамках. Адбываецца ажыўленне абмен дэлегацыямі, у тым ліку парламенцкімі, актывізаваліся культурныя абмены. Падпісана шмат савецка-амерыканскіх пагадненняў, якія прадугледжваюць развіццё ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў самых розных галінах эканомікі, навуцы, тэхнікі, культуры. Большасць з іх ужо ўступіла ў сілу і рэалізуецца на практыцы на відавочную карысць для абодвух бакоў, а галоўнае — для ўзаемаразумення паміж савецкімі і амерыканскімі народамі.

Станоўчае ў цэлым развіццё савецка-амерыканскіх адносін за апошнія гады ўскладнаецца, аднак, зрагам немалаважных фактараў. Яму імкнучца перашкодзіць уплывовыя сілы ў ЗША, не зацікаўленыя ні ў паляпшэнні адносін з СССР, ні ў разрадкаі міжнароднай напружанасці ў цэлым. Яны паказваюць у скажоным святле палітыку Савецкага Саюза і, спасылаючыся на выдуманую «савецкую пагрозу», закліка-

юць да новага ўзвінчвання гонкі ўзбраенняў у ЗША і ў НАТО. Былі, як вядома, і спробы ўмяшання ў нашы ўнутраныя справы, звязаныя з прыняццем у ЗША дыскрымінацыйных мер у галіне гандлю. Зразумела, з гэтым мы мірыцца не магл і не будзем мірыцца. Гэта не тая мова, якой можна размаўляць з Савецкім Саюзам. Цяпер, я думаю, гэта ўжо ўсім ясна.

Не сакрэт, што пэўныя складанасці звязаны і з тымі аспектамі палітыкі Вашынгтона, якія пагражаюць свабодзе і незалежнасці народаў, з'яўляюцца грубым умяшаннем у іх унутраныя справы на баку сіл прыгнёту і рэакцыі. Мы выступалі і будзем выступаць супраць такіх дзеянняў. У той жа час хачу яшчэ раз падкрэсліць: Савецкі Саюз мае цвёрды намер праводзіць курс на далейшае паляпшэнне савецка-амерыканскіх адносін у строгай адпаведнасці з духам і літарай дасягнутых пагадненняў і ўзятых абавязательстваў — у інтарэсах абодвух народаў і справы міру на зямлі.

Усё багацейшымі па зместу становяцца нашы адносіны з Канадай; у іх, як мы лічым, нядрэнныя перспектывы. Прыкметна расшырыліся сувязі з краінамі Лацінскай Амерыкі. Мы падтрымліваем імкненне гэтых краін да ўмацавання палітычнай самастойнасці і эканамічнай незалежнасці і вітаем павелічэнне іх ролі ў міжнародным жыцці.

Развіццё нашых адносін з Японіяй увогуле ідзе ў станоўчым напрамку. Савецкі Саюз шырока гандлюе з Японіяй. З ёй заключаны рад узаемавыгадных пагадненняў у эканамічнай галіне. Значна больш актыўнымі сталі кантакты палітычных і грамадскіх дзеячаў, растуць культурныя сувязі. Аднак у сувязі з пытаннямі мірнага ўрэгулявання сёй-той у Японіі, часам пры прамым падбурванні звонку, спрабуе прад'яўляць да СССР неабгрунтаваныя і незаконныя прэтэнзіі. Гэта, вядома, не шлях да падтрымання добрасуседскіх адносін. Мы лічым, што ў савецка-японскіх адносінах законам павінны быць іменна добрасуседства і дружалюбнае супрацоўніцтва, да чаго мы і імкнемся. Хацеў бы выказаць надзею, што Японія не паддацца спакусе пайсці па шляху, на які яе хацелі б штурхнуць тыя, хто не супраць пагрэць рукі на савецка-японскіх рознагалосках.

Аздораўленне міжнароднага клімату стварыла спрыяльную атмасферу для ажыўлення эканамічнага, навукова-тэхнічнага і культурнага супрацоўніцтва.

За справядзачны перыяд значна ўзраслі і змяніліся якасна эканамічныя і навукова-тэхнічныя сувязі СССР з капіталістычнымі краінамі. Больш падрабозна на гэтым я спынюся ніжэй.

Прыкладна ў паўтара рэза ўзрós за мінулае пяцігоддзе аб'ём нашых культурных абменаў з замежнымі краінамі.

Усё гэта, таварышы, — матэрыялізацыя разрадкаі, важны ўчастак агульнай работы нашай партыі па развіццю мірных сувязей паміж народамі.

Адным з галоўных напрамкаў знешнепалітычнай дзейнасці ЦК КПСС і Савецкага ўрада была і застаецца — як гэтага і патрабавала Праграма міру — **барацьба за спыненне гонкі ўзбраенняў, за раззбраенне**. Сёння гэта задача стаіць больш востра, чым калі-небудзь. Чалавецтва стамілася жыць, седзячы на горах зброі, а падганяемая агрэсіўнымі коламі Імперыялізму гонка ўзбраенняў нарастае.

(Працяг на 6-й стар.)

«Голас Радзімы»

№ 9 [1424]

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

Галоўным матывам прыхільнікаў гонкі ўзбраенняў з'яўляецца сцвярджанне аб так званай савецкай пагрозе. Гэты матыв выкарыстоўваецца і тады, калі трэба працягнуць больш высокі ваенны бюджэт, урэзваючы расходы на сацыяльныя патрэбы, і калі распрацоўваюцца новыя віды смертаноснай зброі, і калі спрабуюць апраўдаць ваенную актыўнасць НАТО. На самай справе, вядома, ніякай савецкай пагрозы не існуе ні для Захаду, ні для Усходу. Усё гэта страшэнная хлусня — ад пачатку да канца. Савецкі Саюз не збіраецца ні на каго нападаць. Савецкаму Саюзу вайна не патрэбна. Савецкі Саюз не павялічвае свой ваенны бюджэт, ён не скарачае, а няўхільна нарошчвае асігнаванні на павышэнне дабрабыту народа. Наша краіна паслядоўна і непакісна вядзе барацьбу за мір, пастаянна выступае за канкрэтныя прапановы, накіраваныя на скарачэнне ўзбраенняў, на раззбраенне.

Савецкія камуністы ганарацца тым, што яны ўзялі на сябе цяжкую, але высакародную місію быць у першых радах барацьбы за тое, каб адвесці ад народаў небяспечкі, звязаныя з працягам гонкі ўзбраенняў. Наша партыя заклікае ўсе народы, усе краіны аб'яднаць свае намаганні для таго, каб пакласці канец гэтай згубнаму працэсу. Нашай канчатковай мэтай у гэтай галіне было і застаецца ўсеагульнае і поўнае раззбраенне. Разам з тым СССР робіць усё, каб дабіцца руху наперад на асобных участках шляху, які вядзе да гэтай мэты.

На аснове праекта Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін распрацавана, падпісана і ўступіла ў сілу міжнародная Канвенцыя аб забароне і знішчэнні бактэрыялагічнай зброі. Гэта — фактычна першая ў гісторыі міжнародных адносін мера рэальнага раззбраення. Гутарка ідзе аб зняцці з ваенных арсеналаў дзяржаў цэлай катэгорыі надзвычай небяспечнай зброі масавага знішчэння.

Расшырылася сфера дзеяння Дагавору аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі. Да яго далучыўся ў апошні час яшчэ рад буйных дзяржаў, уключаючы ФРГ і Італію. Разам з тым прыняцце далейшых эфектыўных мер да недапушчэння распаўсюджвання ядзернай зброі па нашай планеце застаецца адной з самых важных задач. СССР гатоў супрацоўнічаць у яе вырашэнні з іншымі дзяржавамі.

Асобна скажу аб праходзячых савецка-амерыканскіх перагаворах па далейшаму абмежаванню стратэгічных узбраенняў. Мы вядзем іх, імкнучыся ажыццявіць уладзівастоцкую дагаворанасць 1974 года і не дапусціць адкрыцця новага канала гонкі ўзбраенняў, які звёў бы на нішто ўжо дасягнутае. Зразумела, што пагадненне па гэтай пытанню мела б вельмі вялікае значэнне як для далейшага развіцця адносін паміж СССР і ЗША, для ўмацавання ўзаемнага давер'я, так і для ўмацавання ўсеагульнага міру.

Надаючы выключна важнае значэнне ўсёй гэтай праблеме, мы настойліва і не раз прапанавалі Злучаным Штатам не спыняцца на адным толькі абмежаванні існуючых відаў стратэгічнай зброі. Мы лічылі магчымым пайсці далей. Канкрэтна мы прапанавалі дагаварыцца аб забароне ствараць новыя, яшчэ больш разбуральныя сістэмы ўзбраення, у прыватнасці, новыя падводныя лодкі тыпу «Трыдэнт» з балістычнымі ракетамі, новыя стратэгічныя бамбардзіроўшчыкі тыпу Б-1 у ЗША і аналагічныя сістэмы ў СССР. На жаль, гэтыя прапановы не былі прыняты амерыканскім бокам.

Аднак яны застаюцца ў сіле.

Ці трэба гаварыць, наколькі іх ажыццяўленне было б карысна для ўмацавання ўзаемнага давер'я. Акрамя таго, абодва бакі атрымалі б магчымасць скараціць значныя сродкі, выкарыстаць іх для прадукцыйных мэт, для паляпшэння жыцця людзей.

Дадам яшчэ адно. За апошні час у радзе краін множацца выступленні за тое, каб раён Індыйскага акіяна не стаў арэнай стварэння ваенных баз тых або іншых дзяржаў. Мы спачуваем гэтым выступленням. Што датычыць Савецкага Саюза, то мы не мелі і не маем намеру будаваць ваенныя базы ў Індыйскім акіяне. І мы заклікаем Злучаныя Штаты Амерыкі заняць такую ж пазіцыю.

Зразумела, прыйдзе час, калі на парадак дня стане пытанне аб непразбежнасці падключэння да працэсу абмежавання стратэгічных узбраенняў таксама і іншых ядзерных дзяржаў. Тыя з іх, якія не жадаюць гэтага, узялі б на сябе велізарную адказнасць перад народамі.

Па ініцыятыве нашай краіны Генеральнай Асамблеяй ААН за апошнія гады прыняты рад важных рэзалюцый па пытаннях стрымлівання гонкі ўзбраенняў і забароны распаўсюўкі і вытворчасці новых відаў зброі масавага знішчэння, новых сістэм такой зброі.

Задача ў тым, каб гэтыя рэзалюцыі былі ажыццяўлены. Дабіцца гэтага, трэба прама сказаць, не проста, таму што рад буйных дзяржаў усё яшчэ працягвае яўнае нежаданне спыняць гонку ўзбраенняў. Праціўнікі разрады і раззбраення маюць яшчэ немалыя рэсурсы. Яны дзейнічаюць актыўна, у розных формах і з рознымі напрамкамі. Хоць магчымасці агрэсіўных дзеянняў імперыялізму цяпер значна ўрэзаны, яго прырода застаецца раённай. Таму міралюбівым сілам неабходна працягваць высокую пільнасць. Патрэбны энергічныя дзеянні і адзінства ўсіх сіл міру і добрай волі.

У сувязі з гэтым набывае асаблівае значэнне падтрыманая пераважнай большасцю краін — членаў ААН прапанова аб скліканні сусветнай канферэнцыі па раззбраенню.

Палітычная разрадка мае патрэбу ў падмацаванні разрадкай ваеннай. У Праграме міру была вызначана ясная мэта: скарачэнне ўзброеных сіл і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе. Перагаворы па гэтай пытанню ў Вене працягваюцца ўжо больш чым два гады, аднак адчувальнага прагрэсу няма. Прычына адна: краіны НАТО усё яшчэ не хочуць адмовіцца ад спробы выкарыстаць перагаворы для забеспячэння сабе аднабаковых ваенных пераваг. Захад чамусьці хоча, і нават патрабуе, уступак ад сацыялістычных краін на шкоду іх уласнай бяспечы. Але мы нешта не заўважылі ў блоку НАТО схільнасці рабіць гэкія ўступкі другому боку.

Імкнучыся зрушыць справу з мёртвай кропкі, сацыялістычныя дзяржавы нядаўна ўнеслі ў Вене новыя прапановы. Мы гатовы пайсці на тое, каб для пачатку, у гэтым годзе, былі скарачаны толькі войскі СССР і ЗША, а ўзровень узброеных сіл іншых удзельнікаў перагавораў быў бы пакуль што «замарожаны» і падлягаў бы зніжэнню на другім этапе — у 1977—78 гг. Мы ўнеслі таксама зусім канкрэтныя прапановы аб скарачэнні абодвума бакамі колькасці танкаў, самалётаў, носьбітаў ядзернай зброі, пусковых устаноў ракет разам з пэўнай колькасцю ядзерных боепрыпасаў да гэтых сродкаў дастаўкі.

Нашы прапановы будуцца на адзіна рэалістычнай аснове захавання існуючых у цэнтры Еўропы суадносін сіл, па сутнасці раўнавагі. Іх рэалізацыя ня

наму з бакоў. Хацелася б спадзявацца, што ўсё гэта знойдзе належны водгук у заходніх краін і можна будзе, нарэшце, перайсці ад дыскусій да рэальных мер па скарачэнню ўзброеных сіл і ўзбраенняў.

На XXIV з'ездзе была пастаўлена задача: адмова ад прымянення сілы і пагрозы яе прымянення для вырашэння спрэчных пытанняў павінна стаць законам міжнароднага жыцця. Гэты прынцып быў затым адлюстраваны ў радзе дагавораў СССР з іншымі краінамі. Ён змяшчаецца ў Заключным акце агульнаеўрапейскай нарады. Каб яшчэ больш аслабіць пагрозу вайны і стварыць спрыяльны ўмовы для руху да раззбраення, мы прапануем цяпер заключыць сусветны дагавор аб непрымяненні сілы ў міжнародных адносінах. Яго ўдзельнікі, уключаючы, зразумела, ядзерныя дзяржавы, узялі б на сябе абавязальства ўстрымлівацца ад выкарыстання любых відаў зброі, у тым ліку і ядзернай, для вырашэння спрэчак паміж сабой. Савецкі Саюз гатоў разгледзець разам з іншымі дзяржавамі практычныя крокі па рэалізацыі гэтай прапановы.

Вялікая цяпер роля і адказнасць масавага руху грамадскасці за ўмацаванне міру. Мінулае пяцігоддзе адзначана такімі вяхамі ў развіцці гэтага руху, як Сусветны кангрэс міралюбівых сіл у Маскве, Брусельская асамблея барацьбы за еўрапейскую бяспеку, Сусветны кангрэс жанчын у Берліне. Ва ўсіх гэтых акцыях наша партыя, грамадскасць нашай краіны прымала актыўны ўдзел. Мы і ў далейшым не пашкадуем сіл для ўцягнення шырокіх народных мас у справу ўмацавання міру.

У сваёй знешняй палітыцы Савецкі Саюз мае намер цягчы і паслядоўна шукаць усё новыя і новыя шляхі развіцця мірнага ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва дзяржаў з розным грамадскім ладам, шляхі да раззбраення. Мы будзем няўхільна нарошчваць свае намаганні ў барацьбе за трывалы мір.

АЦЭНЬВАЮЧЫ міжнароднае становішча нашай краіны і абстаноўку на сусветнай арэне, Цэнтральны Камітэт партыі прыходзіць да вываду, што далейшай **барацьба за справу міру, свабоды і незалежнасці народаў патрабуе цяпер вырашэння ў першую чаргу наступных насупейшых задач:**

— Няўхільна ўмацоўваючы

адзінства брацкіх сацыялістычных дзяржаў і развіваючы іх усебаковае супрацоўніцтва ў пабудове новага грамадства, нарошчваючы іх актыўны сумесны ўклад ва ўмацаванні міру.

— Дабівацца спынення растучай, небяспечнай для міру гонкі ўзбраенняў і пераходу да скарачэння накопленых запасаў зброі, да раззбраення. З гэтай мэтай:

а) рабіць усё магчымае для завяршэння падрыхтоўкі новага пагаднення паміж СССР і ЗША аб абмежаванні і скарачэнні стратэгічных узбраенняў, для заключэння міжнародных дагавораў аб усеагульным і поўным спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі, аб забароне і знішчэнні зброі хімічнай, аб забароне стварэння новых відаў і сістэм зброі масавага знішчэння, а таксама ўздзеяння на прыроднае асяроддзе для ваенных і іншых варожых мэт;

б) зрабіць новыя намаганні для актывізацыі перагавораў аб скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе. Пасля дасягнення дагаворанасці аб першых канкрэтных кроках у гэтым напрамку прадоўжыць у наступныя гады справу ваеннай разрады і ўказаным раёне;

в) дабівацца, каб на змену цяперашняму пастаяннаму росту ваенных расходаў многіх дзяржаў прыйшла практыка іх сістэматычнага скарачэння;

г) прыняць усе меры да хутчай скалікання сусветнай канферэнцыі па раззбраенню.

— Сканцэнтравана намаганні міралюбівых дзяржаў на ліквідацыі ваенных ачагоў, якія яшчэ існуюць, і перш за ўсё на ажыццяўленні справядлівага і трывалага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе. У сувязі з такім урэгуляваннем адпаведным дзяржавам разгледзець пытанне аб садзейнічэнні спыненню гонкі ўзбраенняў на Блізкім Усходзе.

— Рабіць усё для паглыблення разрады міжнароднай напружанасці, яе ўвасаблення ў канкрэтныя формы ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Актыўна весці лінію на поўнае ажыццяўленне Заключнага акта агульнаеўрапейскай нарады, развіццё мірнага супрацоўніцтва ў Еўропе. У адпаведнасці з прынцыпамі мірнага суіснавання паслядоўна працягваць развіццё адносін даўгачаснага ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў розных галінах — у палітыцы, эканоміцы, навуцы і культуры — са Злучанымі Штатамі Амерыкі,

Францыяй, ФРГ, Вялікабрытаніяй, Італіяй, Канадай, а таксама Японіяй і іншымі капіталістычнымі дзяржавамі.

— Весці справу да забеспячэння бяспекі ў Азіі на аснове сумесных намаганняў дзяржаў гэтага кантынента.

— Імкнуцца да заключэння сусветнага дагавору аб непрымяненні сілы ў міжнародных адносінах.

— Лічыць адной з важнейшых міжнародных задач поўную ліквідацыю ўсіх рэшткаў сістэмы каланіяльнага прыгнёчэння, парушэння раўнапраўя і незалежнасці народаў, усё ачагоў каланіялізму і расізму.

— Дабівацца ліквідацыі дыскрымінацыі і любых штучных перашкод у міжнародным гандлі, ліквідацыі ўсіх праваўленняў нераўнапраўя, дыктату эксплуатацыі ў міжнародных эканамічных адносінах.

Такія, таварышы, галоўныя задачы, вырашэння якіх патрабуюць, паводле нашага пераканання, у сучасных умовах інтарэсы міру і бяспекі народаў, прагрэсу чалавецтва. Мы разглядаем гэтыя прапановы як арганічны працяг і развіццё Праграмы міру, выпрацаванай XXIV з'ездам партыі, як праграму далейшай барацьбы за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, за свабоду і незалежнасць народаў. Мы будзем накіроўваць на вырашэнне гэтых задач знешнюю палітыку сваёй краіны і будзем супрацоўнічаць у гэтым з іншымі міралюбівымі дзяржавамі.

Дазвольце выказаць упэўненасць, што высакародныя мэты нашай палітыкі на міжнароднай арэне сустрэнуць шырокае разуменне і падтрымку ўсіх міралюбівых, прагрэсіўных сіл, усіх сумленных людзей на зямлі.

МЫ ЖЫВЕМ у эпоху карэнных сацыяльных пераменаў. Працягваюць умацоўвацца і шырыцца пазіцыі сацыялізму. Перамогі нацыянальна-вызваленчага руху адкрываюць новыя гарызонты перад краінамі, якія заваявалі незалежнасць. Нарастае класавая барацьба працоўных супраць прыгнёту манאполій, супраць эксплуатацыйскіх перадак. Набывае ўсё большы маштабы рэвалюцыйна-дэмакратычны, антыімперыялістычны рух. Усё гэта ў цэлым азначае развіццё сусветнага рэвалюцыйнага працэсу.

Такі магутны поступ гісторыі. У рэвалюцыйны працэс уключаюцца новыя пакаленні і сацыялістычны рух.

[Заканчэнне на 7-й стар.]

Дэлегаты з Віцебскай, Брэсцкай і Мінскай абласцей на Краснай плошчы ў Маскве.

ДАКЛАД ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. БРЭЖНЕВА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

цыяльныя слаі, новыя партыі і арганізацыі. Адбываецца іменна тое, аб чым пісаў у свой час У. І. Ленін: «Па меры расшырэння і паглыблення гістарычнай творчасці людзей павінен узрасці і размер той масы насельніцтва, якая з'яўляецца свядомым гістарычным дзеячам».

Развіццё краін сацыялізму, рост іх магутнасці, умацненне спрыяльнага ўплыву праводзімай імі міжнароднай палітыкі—вось што складае цяпер галоўны напрамак сацыяльнага прагрэсу чалавецтва. Прыцягальная сіла сацыялізму ўзрасла яшчэ больш на фоне крызісу, які ахапіў капіталістычныя краіны.

XXIV з'езд нашай партыі падкрэсліваў, што «прыстасаванне да новых умоў не азначае стабілізацыі капіталізму як сістэмы. Агульны крызіс капіталізму працягвае паглыбляцца». Падзеі апошніх гадоў—пераканаўчае таму пацвярджэнне.

Іменна ў гэтыя гады ў капіталістычным свеце выбухнуў эканамічны крызіс, вастрыню і глыбіню якога, паводле прызнання саміх буржуазных дзеячаў, можна параўнаць толькі з крызісам пачатку 30-х гадоў. Ён распаўсюдзіўся адначасова на ўсе асноўныя цэнтры сусветнай капіталістычнай гаспадаркі. Характэрна, што крызіс такой сілы паразіў высокаразвітую дзяржаўна-манапалістычную эканоміку, якая складалася ў пасляваенны перыяд. Капіталізм усяляк імкнуўся ісці, так сказаць, у нагу з часам, прымяняць розныя метады рэгулявання эканомікі. Гэта давала магчымасць стымуляваць эканамічны рост, але, як і прадбачылі камуністы, не змагло ліквідаваць супярэчнасцей капіталізму. Рэзкае скарачэнне вытворчасці і рост беспрацоўя ў большасці капіталістычных краін перапляліся з такімі сур'ёзнымі ўзрушэннямі сусветнай капіталістычнай гаспадаркі, як валютны, энергетычны, сыравінны крызісы. Асабліва вастрыню крызісам працэсам надала інфляцыя. Падаграваемая пастаянна растуцьмі военнымі расходамі, яна дасягнула небывалых для мірнага часу размераў.

Умацніліся міжімперыялістычнае саперніцтва, разлады ў «Агульным рынку» і ўнутры НАТО. Узросшая магутнасць міжнародных манопалій зрабіла канкурэнтную барацьбу яшчэ больш бязлітаснай. Урады капіталістычных краін робяць адну спробу за другой, каб згладзіць супярэчнасці, дагаварыцца аб сумесных мерах па пераадоленню крызісу. Але такая ўжо прырода імперыялізму, што кожны імкнецца атрымаць перавагі за кошт іншых, наяваць сваю волю. Рознагалосі выцягваюцца ў новых формах, супярэчнасці ўзнікаюць з новай сілай.

Усё гэта гаворыць аб тым, што цяперашні крызіс незвычайны. Цяпер усе бачаць: абвергнуты адзін з галоўных міфаў, створаных рэфармістамі і буржуазнымі ідэолагамі, — міф аб тым, быццам капіталізм нашых дзён здольны збавіцца ад крызісаў. Нестабільнасць капіталізму становіцца ўсё больш відавочнай. Абцяжні «аздаравіць» капіталізм і стварыць у яго рамках «грамадства ўсёагульнага дастатку» пацярпелі відавочныя правал. Вялікі цяжар лёг на плечы народных мас. Рост дарагоўлі няўмольна скарачае рэальныя даходы насельніцтва. Нават паводле афіцыйных даных ААН, звыш 15 мільянаў працоўных у развітых капіталістычных краінах выкінуты за вароты заводаў і ўстаноў, жывуць разам са сваімі сем'ямі за кошт дапамогі. Акрамя таго, мільёны людзей вымушаны працаваць няпоўны дзень або два-тры дні ў тыдзень.

Рабочы клас адказвае на гэта

па-пралетарску, умацненнем барацьбы супраць буйнога капіталу — галоўнага віноўніка сацыяльных бедстваў. Забастовачная барацьба, у якой удзельнічаюць самыя розныя слаі працоўнага насельніцтва, дасягнула найвышэйшага за апошнія дзесяцігоддзі ўзроўню. Узраслі сіла і аўтарытэт рабочага класа, узнялася яго роля як авангарда ў барацьбе за інтарэсы працоўных, сапраўдныя інтарэсы нацыі. Зрух улева адбыўся ў прафсаюзах. У радзе краін складаецца адзінства партый, іх пазіцыі ўмацаваліся.

Умацніўся ідэйна-палітычны крызіс буржуазнага грамадства. Ён паражае інстытуты ўлады, буржуазныя палітычныя партыі, расхіствае элементарныя маральныя нормы. Карупцыя становіцца ўсё больш яўнай, нават у вышэйшых званнях дзяржаўнай машыны. Працягваецца заняпад духоўнай культуры, расце злычыннасць.

Камуністы далёкія ад таго, каб прадракаць «аўтаматычны крах» капіталізму. У яго ёсць яшчэ немалыя рэзервы. Аднак падзеі апошніх гадоў з новай сілай пацвярджаюць, што капіталізм — гэта грамадства, пазбаўленае будучыні.

У мінулае пяцігоддзе па некаторых ачагах міжнароднай рэакцыі нанесены магутныя ўдары. Іменна ў гэты перыяд адбыліся рэвалюцыі ў Чылі і Партугаліі, дабіліся важнага поспеху рэвалюцыйна-вызваленчыя сілы ў Перу, паўваенна-фашысцкі ўрад у Грэцыі, падарваны франкісцкі рэжым у Іспаніі.

Партугальская рэвалюцыя пакончыла з адным з апошніх фашысцкіх рэжымаў нашага часу, прывяла да ліквідацыі апошняй каланіяльнай імперыі. Зноў з усёй сілай пацвердзілася: рэвалюцыя — гэта магутны рычаг сацыяльнага абнаўлення, яна вызваляе велізарныя сілы, якія тояцца ў народзе. І калі сёння пераплячэнне палітычных сіл, выкліканых да жыцця антыфашысцкай рэвалюцыяй, яшчэ з'яўляецца стракатым, часам супярэчлівым малюнкам, то адно зусім ясна: народ Партугаліі стаіць за стварэнне ў краіне трывалых асноў дэмакратычнага развіцця, за сацыяльны прагрэс.

Саветскі Саюз катэгарычна супраць любога ўмяшання ва ўнутраныя справы Партугаліі. Партугальскі народ, як і ўсякі іншы, мае права ісці тым шляхам, які ён вызначае сам. Дазвольце з гэтай трыбуны выказаць гарачую салідарнасць саветскіх камуністаў, усіх саветскіх людзей з рэвалюцыйным народам Партугаліі, з яе камуністамі, з усімі дэмакратамі.

Рэвалюцыя ў Чылі з'явілася яркім выразненнем гарачага імкнення народа гэтай краіны вызваліцца ад прыгнёту і эксплуатацыі ўласнай буржуазіі і замежных манопалій. Яе ўзначалілі людзі бездакорнай сумленнасці і вялікага гуманізму. Яна ўзняла на будаўніцтва новага жыцця шырокія масы працоўных. Але змова чылійскай рэакцыі, спланаваная і аплачана—як гэта цяпер усім вядома — замажыла імперыялізмам, захапіла рэвалюцыю знячакку. Ваенна-фашысцкая дыктатура заліла краіну крывёю. Забіты, закатаваны, кінуты ў турмы дзесяткі тысяч лепшых, самых адданых сыноў і дачок працоўнага народа. Чорная ноч тэрору апусцілася над краінай. Аднак часовае паражэнне чылійскай рэвалюцыі не прымяшае яе гістарычных заслуг, значэння яе вопыту.

Трагедыя Чылі зусім не перакрэсліла вываду камуністаў аб магчымасці розных шляхоў рэвалюцыі, у тым ліку мірнага, калі для гэтага існуюць неабходныя ўмовы. Але яна ўладна напаміла аб тым, што рэвалюцыя павінна ўмець сябе абараніць. Яна выучыць пільнасці супраць сучаснага фашызму і падкопаў

земежнай рэакцыі, кліча да ўзмацнення міжнароднай салідарнасці з усімі, хто становіцца на шлях свабоды і прагрэсу. Тут, на нашым з'ездзе, ад імя ўсіх саветскіх людзей мы зноў патрабуем: «Свабоду Луісу Карвалану! Свабоду ўсім вязням фашысцкай хунты!»

Вопыт рэвалюцыйнага руху апошніх гадоў наглядна паказваў: калі ўзнікае рэальная пагроза панаванню манапалістычнага капіталу і яго палітычных стаўленняў, імперыялізм ідзе на ўсё, адкідаючы ўсякую бачнасць якой бы там ні было дэмакратыі. Ён гатоў груба парушыць і суверэнітэт дзяржаў, і любую законнасць, не гаворачы ўжо аб гуманнасці. Паклёп, адурманьванне грамадскіх, эканамічная блакада, сабатаж, арганізацыя голада і разрухі, падкуп і пагрозы, тэрор, арганізацыя забойстваў палітычных дзеячаў, пагромы ў фашысцкім стылі — такі арсенал сучаснай контррэвалюцыі, якая заўсёды дзейнічае ў саюзе з міжнароднай імперыялістычнай рэакцыяй. Але ўсё гэта ў канчатковым выніку адраджана на правал. Справа свабоды, справа прагрэсу — непераможная.

Адно са змянальных з'яў мінулага пяцігоддзя з'явіўся **рост уплыву камуністычных партый у капіталістычным свеце**. Іх колькасць узрасла амаль на мільён чалавек, у тым ліку ў Заходняй Еўропе — амаль на 400 тысяч. Намнога павялічылася колькасць выбаршчыкаў, якія галасуюць за камуністаў на выбарах у парламенты і мясцовыя органы.

Аб поспехах міжнароднага камуністычнага руху гаворыць той факт, што праграма антыімперыялістычных дзеянняў, вызначаная нарадай 1969 года, у многіх пунктах выканана. Сёння мы разам з кампартыямі іншых краін можам заявіць: шлях і асноўныя напрамкі барацьбы выбраны правільна, сумесная работа для шчасця народаў значодзіць шырокі водгук у масах, дае карысныя вынікі.

Камуністы розных краін з цікавасцю і зразумелай увагай сочаць за работай адзін аднаго. Паміж імі могуць часам узнікнуць адрозненні ў думках, у паводках да таго або іншага пытання. Варожая прапаганда не раз рабіла на конт гэтага сенсацыі. Але марксісты-ленінцы падыходзяць да такіх пытанняў з пазіцыі інтэрнацыяналізму, клапацячыся аб умацаванні адзінства ўсяго руху, абмяркоўваючы ўзнікаючыя праблемы ў духу сапраўднай таварыскасці, у рамках непарушных нормаў на працягу і павялі самастойнасці кожнай партыі. Вядома, пры гэтым гутарка не ідзе і не можа ісці аб кампрамісах у прынцыповых справах, аб прымірэнні з поглядамі і дзеяннямі, якія супярэчаць камуністычнай ідэалогіі. Гэта выклікаецца. Тым больш, што і правы, і льявакі рэвізіянізм зусім не бяздзейнічаюць і барацьба за марксісцка-ленінскія асновы камуністычнага руху, супраць спроб іх сказіць або падарваць застаецца агульнай для ўсіх задачай.

Камуністы ў сваёй барацьбе зыходзяць з агульных заканамернасцей развіцця рэвалюцыі і будаўніцтва сацыялізму і камунізму. Гэтыя заканамернасці, адлюстраваныя ў тэорыі марксізму-ленінзму і пацверджаныя практыкай, былі калектыўна сфармуляваны ў разгорнутай форме міжнароднымі нарадамі брацкіх партый. Глыбокае разуменне гэтых агульных заканамернасцей, апора на іх у спалучэнні з творчым падыходам і ўлікам канкрэтных умоў у кожнай данай краіне былі і застаюцца неад'емнай асабліваю марксістаў-ленінцаў. І можна з упэўненасцю сказаць: калі ўступка апартунізму і дасць нейкую часовую перавагу, у канчатковым выніку гэта нанясе шкоду партыі.

Асабліва хацелася б падкрэсліць важнасць у наш час пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Гэта адзін з галоўных прынцыпаў марксізму-ленінзму. На жаль, сёй-той пачынае трактаваць яго такім чынам, што ад інтэрнацыяналізму фактычна мала што застаецца. Знаходзяцца і такія дзеячы, якія нават адкрыта прапануюць адмовіцца ад інтэрнацыяналізму. На іх думку, той інтэрнацыяналізм, які абгрунтавалі і адстаялі Маркс і Ленін, нібыта ўстарэў. З нашага ж пункту гледжання адмовіцца ад пралетарскага інтэрнацыяналізму азначае б пазбавіць кампартыі і наогул рабочы рух магутнай і выпрабаванай зброі. Гэта была б добрая палсуга класавому праціўніку, які, дарэчы сказаць, актыўна квардынуе ў міжнародным маштабе свае антыкамуністычныя дзеянні. Мы, саветскія камуністы, лічым абарону пралетарскага інтэрнацыяналізму святым абавязкам кожнага марксіста-ленінца.

За справядзачны перыяд наша партыя расшырыла сувязі з брацкімі партыямі. Мы актыўна абменьваліся з імі дэлегацыямі, удзельнічалі ў міжпартыйных канферэнцыях па палітычных і тэарэтычных праблемах.

Значную ролю адыгрываюць рэгіянальныя канферэнцыі камуністаў. Такіх за мінулыя гады было нямала. Асабліва трэба адзначыць Гаванскую канферэнцыю камуністаў Лацінскай Амерыкі і Карыбскага басейна з удзелам кампартыі ЗША і Канады. Кампартыі Еўропы таксама рыхтуюцца да сваёй канферэнцыі. Многія партыі выступаюць за новую сусветную нараду камуністычных і рабочых партый. КПСС у прынцыпе падтрымлівае гэту ідэю. Калі і яе рэалізаваць, гэта, зразумела, будзе вырашацца па агульнай згодзе.

Сабраўшыся на свой з'езд, мы, саветскія камуністы, шлём бязовае прывітанне і пажаданні поспехаў нашым таварышам і аднадумцам за рубяжом. І, у першую чаргу, мы звяртаем наша слова салідарнасці да камуністаў, якія змагаюцца ў цяжкіх умовах падполля. Мы звяртаемся да ўсіх барацьбітоў за справу працоўных, да тых, хто штодзённа падарвае сваё жыццё небяспецы і, нягледзячы на ​​любыя выпрабаванні, застаецца верны сваім ідэалам і свайму абавязку. Сотні тысячы змагаюцца за свабоду зняволены ў турмы і канцэнтрацыйныя лагеры ў Чылі, Уругваі, Парагваі, Інданезіі, Бразіліі, Гватэмале, Гаіці, Паўднёвай Афрыцы і іншых краінах. Многія камуністы аддалі жыццё за справу рэвалюцыі.

Хацелася б унесці на нашым з'ездзе прапанову: узвесці ў Маскве манумент у памяць герояў міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, самаадданых барацьбітоў за народнае шчасце, якія загінулі ад рук класавага ворага. Гэта будзе сімвалам нязменнай вернасці нашай партыі вялікай справе пралетарскага інтэрнацыяналізму.

У адпаведнасці з устаноўкамі XXIV з'езда мы працягвалі паглыбляць сувязі з **прагрэсіўнымі некамуністычнымі партыямі** — з рэвалюцыйна-дэмакратычнымі, а таксама левасацыялістычнымі. Прыкметна расшырыліся кантакты з сацыялістычнымі і сацыял-дэмакратычнымі партыямі раду краін, у тым ліку Фінляндыі, Бельгіі, Японіі, Вялікабрытаніі, Францыі. Мы цэнём тое, што дасягнута тут, і будзем працаваць у гэтым напрамку.

Безумоўна, аб ідэалагічным збліжэнні навуковага камунізму з рэфармізмам сацыял-дэмакратыі не можа быць і гутаркі. Сярод сацыял-дэмакратаў яшчэ няма такіх, хто ўсю сваю дзейнасць будзе на антыкамунізме і антысаветызме. Ёсць нават партыі, дзе караюць за сувязі з камуністамі. Супраць таіх з'яў мы будзем весці барацьбу, бо яны на руку толькі рэакцыі.

Аднак з сацыял-дэмакратамі, якія ўсведамляюць сваю адказнасць за справу міру, і тым

больш з сацыял-дэмакратычнымі рабочымі нас могуць аб'яднаць і аб'ядноўваюць клопаты аб бяспецы народаў, імкненне ўтаймаваць гонку ўзбраенняў, даць адпор фашызму, расізму і каланіялізму. Іменна ў гэтым плане мы праяўлялі і будзем праяўляць ініцыятыву і добрую волю.

У наш час, калі разрадка напружанасці стала рэальнасцю, і ў міжнародным рабочым руху, і сярод яго праціўнікаў нярэдка паўстае пытанне, які ўплыў яна робіць на класавую барацьбу.

Некаторыя буржуазныя дзеячы выказваюць здзіўленне і ўзнамаюць шум адносна салідарнасці саветскіх камуністаў, саветскага народа з барацьбой іншых народаў за свабоду і прагрэс. Гэта або найўнысць, або хутчэй за ўсё — наўмыснае затуманьванне мазгоў. Бо гранічна ясна, што разрадка, мірнае суіснаванне датычаць міждзяржаўных адносін. Гэта азначае перш за ўсё, што спрэчкі і канфлікты паміж краінамі не павінны вырашацца шляхам ваіны, шляхам прымянення сілы або пагрозы сілай. Разрадка ні ў якой меры не адмяняе і не можа адмяніць або змяніць законы класавай барацьбы. Ніхто не можа разлічваць на тое, што ва ўмовах разрадкі камуністы прымурацца з капіталістычнай эксплуатацыяй або манапалісты стануць прыхільнікамі рэвалюцыі. А вось строгае захоўванне прынцыпу неўмяшання ў справы іншых дзяржаў, павяга іх незалежнасці і суверэнітэту — гэта адна з абавязковых умоў разрадкі.

Мы не ўтойваем, што бачым у разрадцы шлях да стварэння больш спрыяльных умоў мірнага сацыялістычнага і камуністычнага будаўніцтва. Гэта толькі пачынае, што сацыялізм і мір непадзельныя, і калі нам ставяць гэта ў папрок, цяжка ўстрымацца ад думкі, што тыя, хто гэта робіць, не ўпэўнены, ці здольны капіталізм існаваць, не звяртаючыся да агрэсіі і пагроз зброй, не робячы замаха на незалежнасць і інтарэсы іншых народаў.

Што да сцвярджэнняў льявацкага толку, быццам мірнае суіснаванне азначае ледзь не «дапамогу капіталізму», «замарожванне сацыяльна-палітычнага статус-кво», то на гэта мы адказваем: усякая рэвалюцыя ёсць перш за ўсё заканамерны вынік унутранага развіцця данага грамадства. Ды і само жыццё абвяргае выдумкі наконт «замарожвання». Дастаткова ўспомніць аб вялікіх рэвалюцыйных пераменах, якія адбыліся ў свеце за апошнія гады.

Так абстаіць справа з пытаннем аб суадносіннах разрадкі і класавай барацьбы. Верныя рэвалюцыйнай справе, мы, саветскія камуністы, змагаемся і будзем змагацца за мір — гэта найвялікшае шчасце для ўсіх народаў і важную ўмову прагрэсу сучаснага чалавецтва.

Таварышы! Падагульняючы сказанае, Цэнтральны Камітэт мае ўсе падставы далажыць з'езду, што міжнароднае становішча Саветскага Саюза трывалае, як ніколі. Чацвёртае дзесяцігоддзе мы жывём ва ўмовах міру. Пазіцыі сацыялізму ўмацнелі. Разрадка напружанасці стала вядучай тэндэнцыяй. Вось галоўны вынік міжнароднай палітыкі партыі. Такім вынікам саветскія людзі могуць ганарыцца.

Апіраючыся на дасягнутае, мы вызначаем цяпер новыя задачы на міжнароднай арэне. Упэўненасць у поспеху намячанага праграмы мы чэрпаем у падтрымцы лініі партыі ўсім саветскім народам. У гэтым — галоўная гарантыя поспеху нашай палітыкі. Гэта палітыка служыць карэнным інтарэсам усіх народаў. За такой палітыкай — будучыня!

[Даклад Генеральнага Сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева быў выслуханы з вялікай увагай і неаднаразова перапыняўся апладысентамі].

У КРАМЛЁЎСКІМ ПАЛАЦЫ З'ЕЗДАЎ

Масква, Крамлёўскі Палац з'ездаў... Гэта велічнае збудаванне са шкла, металу і мармуру, створанае па праекту групы архітэктараў пад кіраўніцтвам М. Пасохіна, выклікае захапленне дасканаласцю формы. Удала ўпісаўшыся ў архітэктурны ансамбль Крамля, яно без малага ўжо 15 гадоў суседнічае са старажытнымі вежамі, белакаменнымі палатамі і залатагаловымі сабрамі. Тут працуе XXV з'езд КПСС.

Напярэдадні адкрыцця форуму намеснік дырэктара Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР і Крамлёўскага Палаца з'ездаў Вячаслаў КАСТЫЛЕЎ раскажаў, як Палац рыхтаваўся да гэтай важнай падзеі:

— Зроблены рамонт будынка. У памяшканнях устаноўлена новае, дасканалее абсталяванне. Больш магутнай стала сістэма кандыцыянавання паветра. На працягу адной гадзіны яна дае магчымасць прывесці ў глядзельнай зале васьміразовы абмен паветра, а гэта па аб'ёму 390 тысяч кубічных метраў. Аўтаматыка падтрымлівае патрэбную тэмпературу і вільготнасць...

У адным са службовых пакояў зманціравана апаратура тэатральнай сістэмы сувязі «Вялікая Масква». У Крамлёўскім Палацы з'ездаў, як вядома, у звычайныя дні праходзяць спектаклі Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР, даюцца розныя канцэрты. Тэатральная сістэма сувязі, якая ўяўляе сабой унутраны тэлевізійны комплекс, дае магчымасць рэжысёру кіраваць спектаклем, аператыўна падтрымліваючы кантакты з усімі службамі, а акцёру адусюль назіраць за ходам дзеяння і чуюць распараджэнні рэжысёра, не баючыся спазніцца з выходам на сцэну.

У суседнім пакоі размешчаны пульт гукарэжысёра. Справа ў тым, што глядзельная зала Палаца настолькі вялікая, што голас спявака, калі б не было гукаўзмацнення, ледзь праслухоўваўся б. Але дзякуючы таму, што ў спінках крэслаў і ў сценах уманціравана 7 тысяч дынамікаў, чутнасць аднолькавая ў любым пункце залы. Па ходу дзеяння рэжысёр можа ўзмацняць або змяншаць гук.

У глядзельнай зале доўгімі радамі выстраіліся мяккія, зручныя крэслы, задрапіраваныя чырвонай шарсцяной тканінай. Іх тут каля 6 тысяч. У кожнае ўманціравана спецыяльнае прыстасаванне, з дапамогай якога ажыццяўляецца праслухоўванне прамовы выступаючага, якая сінхронна можа перакладацца на 29 моў.

У гэтай велізарнай зале міжволі ўзнікае адчуванне ўтульнасці і разам з тым прасторы, свежасці. Па шырокаму праходу ідзем да сцэны. Пад нагамі адчуваецца мяккі ворс дывановай дарожкі. Агульная плошча дывановых пакрыццяў ва ўсім будынку звыш 8 тысяч квадратных метраў.

Калі ў прасторных фае шмат дзённага святла, якое трапляе сюды праз велізарныя вокны, то глядзельная зала асвятляецца яркімі святлілікамі. Сумарная асветленасць гэтага памяшкання звычайна не перавышае 850 люксаў, але можа дасягаць і 1 100 люксаў, што немалаважна пры прамых рэпартажах па каляроваму тэлебачанню.

У цэнтры сцэны вялікі паваротны круг, прыстасаваны для хуткай змены дэкарацый. Шэсць вялікіх пад'ёмных пляцовак закрываюць адтуліны люкаў. У выпадку неабходнасці гэтыя прыстасаванні служаць для артыстаў своеасаблівымі ліфтамі.

Цікава вырашана канструкцыя аркестровай ямы. Яе падлога на працягу 30 секунд можа падымацца ўпярэнь са сцэнай, павялічваючы ў час рэпетыцый ігравую плошчу.

У розных месцах сцэны ўманціравана да 100 мікрафонаў, што садзейнічае раўнамернаму ўлаўліванню чалавечага голасу. Гэта асабліва важна ў час оперных спектакляў, калі спявак перамяшчаецца па сцэне.

Пачаліся работы па ажыццяўленню так званых падгування сцэны: над ёю будуць падведзены дынамікі, якія дадуць магчымасць спяваку або прамойцу слухаць уласны голас і тым самым як бы кантраляваць яго.

На рэжысёрскім пульце кіравання сцэнай — кнопкі, рычажкі тумблераў, светлавыя табло. У цэнтры платы — круглы экран тэлевізара. Гэта своеасаблівы камандны пункт, з якога рэжысёр кіруе ўсім ходам спектакля: аддае каманды акцёрам, дэкаратарам, асвятляльнікам, прыводзіць у дзеянне розныя механізмы сцэны.

Усё гэта ўражвае, як і незвычайная, святочная атмасфера, што пануе ў Палацы. І нездарма выдатная італьянская спявачка Рэната Цібальдзі сказала, што ёй давялося спяваць на многіх сцэнах свету, але лепшай залы, чым у Крамлёўскім Палацы з'ездаў, ёй не даводзілася бачыць.

Крамлёўскі Палац з'ездаў, пачынаючы з 1961 года, стаў пастаянным месцам правядзення партыйных форумаў.

Юрый БАРАНАЎ,
АДН.

БАЛЕТ

ПАЕДЗЕ

У ПОЛЬШЧУ

У Варшаве падпісаны пратакол аб гастроліх балетнай групы Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР у брацкай Польшчы.

Беларускія артысты выедуць за рубж у маі і правядуць у Варшаве, Вроцлаве, Забжэ і Лодзі больш чым паўмесяца. Там яны пакажуць жамчужную класічную харэаграфію «Лебядзінае возера» П. Чайкоўскага, аднаактовыя балеты «Кармен-сюіту» і «Камерную сюіту» Р. Шчадрына, «Альпійскую балладу» Я. Глебава, «Шапэніяну»

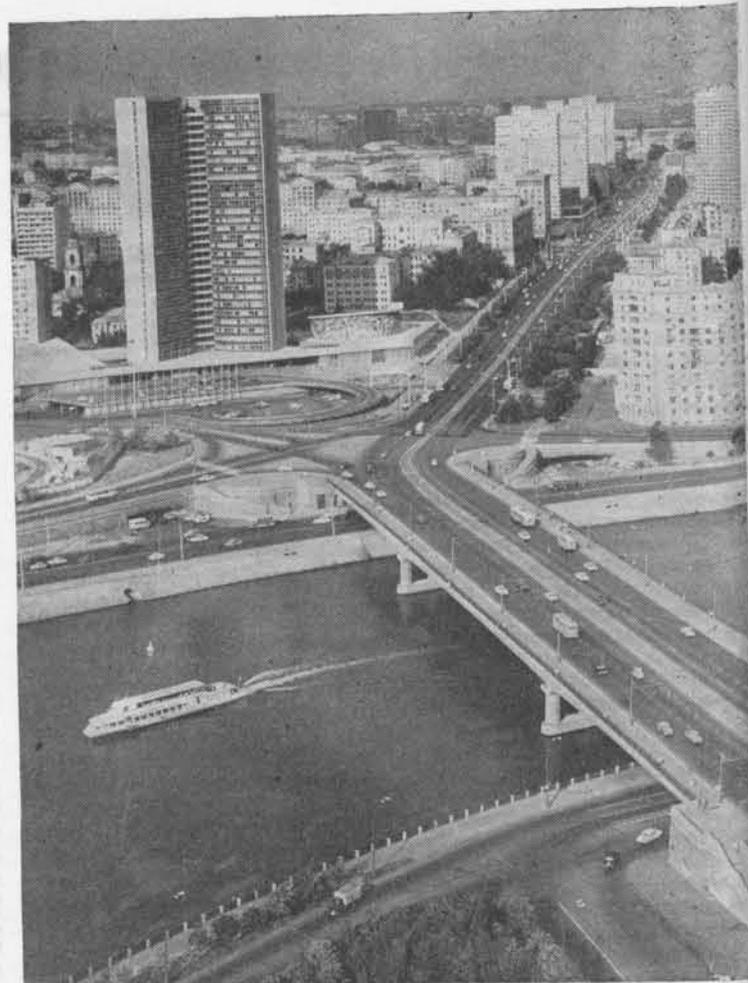
і класічны акт з балета Л. Мінкуса «Баядэрка». Планаўца таксама паказ балета «Стварэнне чалавека» на музыку Андрэя Пятрова, які ставіць цяпер галоўны балетмайстар тэатра В. Елізар'еў.

Будучыя гастролі, на якія балетная труппа паедзе разам з аркестрам тэатра, яшчэ больш умацуюць традыцыйныя творчыя кантакты беларускіх і польскіх артыстаў, сяброўскія сувязі нашых народаў.

Мінск. Ля ўваходу ў сквер Янкі Купалы.

Фота Г. УСЛАВА.

Масква сёння. Від з гасцініцы «Украіна» на Калінінскі мост і праспект Калініна.
Фота А. СТУЖЫНА і В. ЯГОРАВА.

навіны філатэліі

АДЗНАКА ЧАСУ

У пачатку лютага калекцыя філатэлістаў папоўніліся новай паштовай мініяцюрай і блокам, прысвечаным XXV з'езду партыі. Мастак Ю. Арцыменаў адлюстраваў на марцы сілуэты Спаскай вежы Крамля і Палац з'ездаў на фоне чырвонага сцяга і памятнага тэксту. На блоку — барэльефны партрэт У. І. Леніна і малюнак, які сімвалізуе дасягненні савецкага народа ў даследаванні космасу, у прамысловасці і сельскай гаспадарцы. Па малюнках мастака Ю. Касарукава Міністэрства сувязі СССР выпусціла сем мастацкіх канвертаў, прысвечаных XXV з'езду КПСС.

Выпуск мініяцюрных плакатаў, прысвечаных з'ездам КПСС, прапагандзе іх рашэнняў, стаў для нашай філатэліі традыцыйным. У 1929 годзе была выдадзена першая такая серыя пад агульнай назвай «За індустрыялізацыю СССР». Маркі гэтай серыі заклікалі даць краіне больш металу, павышаць ураджайнасць палёў, зніжаць сабекошт прадукцыі.

Маркі, паштовыя канверты, спецыяльныя памятныя штэмпелі дакументуюць важнейшыя этапы гісторыі нашай краіны і Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Гэты філатэлістычны летапіс можна адкрыць паштовымі матэрыяламі, прысвечанымі Дому-музею І з'езда РСДРП, які адбыўся ў сакавіку 1898 года ў Мінску.

У 1956 годзе была выпушчана серыя марак да XX з'езда КПСС. На двух буйнафарматных мініяцюрах на фоне Крамля і чырвонага сцяга мастак адлюстраваў скульптуру У. І. Леніна работы Я. Вучэціча.

Мініяцюры да XXI з'езда з'явіліся ў студзені 1959 года. На малюнках — панарама Волжскай гідрэлектрастанцыі імя

У. І. Леніна, від Маскоўскага Крамля, савецкія штучныя спадарожнікі зямлі і касмічныя ракеты.

Да XXII з'езда партыі Міністэрства сувязі СССР выпусціла вялікую серыю паштовых знакаў, якія адлюстроўвалі адзінства партыі і народу, перамогу савецкай навукі і тэхнікі ў асваенні космасу. Маркі расказвалі аб дасягненнях прамысловасці і сельскай гаспадаркі, аб Праграме КПСС. Гэта серыя была пазней дапоўнена дзюма буйнафарматнымі арыгінальнымі маркамі, аддрукаванымі на алюмініевай фользе.

Да XXIII з'езда КПСС выпушчана марка з адлюстраваннем Крамлёўскага Палаца з'ездаў і Дзяржаўнага флага СССР, на блоку — партэт У. І. Леніна на фоне чырвонага сцяга. Дэкаратыўны малюнак блока складзены з мініяцюрных флажкаў са словам «КПСС».

Адзнакай часу стануць новыя паштовыя мініяцюры, прысвечаныя XXV з'езду КПСС.

Л. КОЛАСАЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 323.